

Голас Рацзімы

№ 25 (1185)

ЧЭРВЕНЬ 1971 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ДОМ, АДКРЫТЫ ДЛЯ ЎСІХ

Дружалюбныя, шчырыя адносінны да суседзяў уласцівы нашаму народу здаўна. Яшчэ з тых часоў, калі праз тутэйшыя землі праходзіў шлях з варагаў у грэкі, захавалася ў нашай мове слова гасць. Тады так называлі гандляроў з заморскіх краін, якія былі адначасова і першымі вандроўнікамі, распаўсюджвальнікамі навін. Сёння гасцямі мы лічым усіх, хто, прыязджаючы да нас з адкрытай душой, цікавіцца нашым жыццём, нашымі планамі і здзяйсненнямі, хто не застаецца раўнадушным да нашых святаў — помнікаў народнага гераізму.

«Мы ўзняліся на Курган Славы і з яго вышыні ўбачылі ўсю веліч подзвігу савецкага народа», — сказаў на сустрэчы з грамадскасцю Мінска балгарскі пісьменнік Асен Босеў.

Так, наш народ панёс найвялікшыя страты ў змаганні з фашызмам. Аб кожным чацвёртым загінуўшым беларусе нагадваюць жалобныя званы Хатыні, сотні вёсак пачыналіся з зямлянак на папялішчах. Мы аднавілі гарады, пабудавалі новыя заводы, пасадзілі кветкі ля помнікаў героям. І сваім дэвізам абралі мір і дружбу паміж народамі ўсяго свету.

Ідэі брацтва, адзінства і супрацоўніцтва пакладзены ў аснову работы Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, створанага ў 1958 годзе. У статуте гэтай грамадскай арганізацыі сказана, што яна «ставіць сваёй мэтай развіццё і ўмацаванне дружбы, узаемаразумення, даверу і культурнага супрацоўніцтва народа Беларускай ССР з народамі замежных краін».

Дружба не пачынаецца па загаду, яна нараджаецца ў сумес-

най барацьбе, у працы, у час вучобы і адпачынку. Братэрства па зброі, якое ўзнікла паміж беларусамі і антыфашыстамі розных краін, замацавалася і стала ў мірныя дні асновай шчырых сяброўскіх адносін. Ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, франтавікі і партызаны з радасным хваляваннем збіраюцца заўсёды на сумесныя сустрэчы з французскімі лётчыкамі палка «Нармандыя—Неман», з воінамі польскай дывізіі імя Тадэвуша Касцюшкі, чэхаславацкага корпуса генерала Людвіка Свободы. Іх звязваюць сумесныя баявыя аперацыі, брацкія магільні, незабыўны май сорака пятага.

У моладзі свае маршруты і сустрэчы: абмен студэнцкімі будаўнічымі атрадамі паміж Беларускай дзяржаўнай універсітэтам і Іенскім (ГДР), азнамленая практыка старшакурснікаў Мінскага медыцынскага ўніверсітэта і Дрэздэнскай медыцынскай акадэміі, сумесная праца юнакоў і дзяўчат розных нацыянальнасцей у Рэчыцы і Салігорску, цудоўны адпачынак на Залатых Пясках і Сонечным Беразе ў Балгарыі...

Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі мае кантакты з 270 грамадскімі і культурнымі арганізацыямі ў многіх краінах свету. У далёкай Новай Зеландыі і ў суседняй Фінляндыі, у Канадзе і Вялікабрытаніі у нас ёсць шчырыя і адданыя сябры. Многія прадпрыемствы нашай рэспублікі, калгасы, саўгасы, навукова-даследчыя і навукавыя ўстановы падтрымліваюць цесныя сувязі з калектывамі працоўных сацыялістычных краін. Адрэзаны таварыства савецка-польскай дружбы існуюць у чатырох абласцях Беларусі, калектывным чле-

нам таварыства савецка-мангольскай дружбы з'яўляецца Віцебскі педагагічны інстытут, сярод актывістаў таварыства савецка-балгарскай дружбы — рабочыя мінскіх гадзіннікавага, станка-інструментальнага заводу, фабрыкі «Камунарка», калгаснікі сельгасарцелі імя Калініна Нясвіжскага раёна, выкладчыкі і студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна. Гарадамі-пабрацімамі сталі наш Мінск і Ноцінгем (Англія), Жодзіна і Венісье (Францыя).

Дні беларускай культуры, разнастайныя выстаўкі, кінафестывалі, абмен дэлегацыямі дапамагаюць грамадскасці іншых краін лепш пазнаць нашу рэспубліку, самабытнае мастацтва яе народа, працоўны энтузіязм мас. Амаль штогод павялічваецца колькасць адрасоў, па якіх з Дома дружбы адпраўляюць пасылкі з кнігамі беларускіх пісьменнікаў, вырабы народных умельцаў, альбомы, паштоўкі, фатаграфіі.

Вялікая фотавыстаўка аб Беларусі ў гэтыя дні рыхтуецца для дэманстрацыі ў ААР і Судане. Некалькі дзесяткаў здымкаў раскажуць аб азёрным і лясным краі, аб неадрэнтай прыгажосці Белавежскай пушчы і слаўных зубраў, якія больш вядомыя за мяжой як эмблема мінскага аўтамабільнага. Фатаграфіі Наваполацкага нафтапрацоўчага і Магілёўскага камбіната штучнага валакна дадуць наведвальнікам выстаўкі ўяўленне аб прамысловасці, а здымкі, зробленыя ў калгасе «Прагрэс» Гродзенскага раёна, — аб сельскай гаспадарцы рэспублікі. Панарама шумлівага Ленінскага праспекта, Цэнтральная плошча, Дом мастацтваў, вясёлыя ўсмешкі прахожых... А побач — фата-

графія Мінска 1944 года: бязлюдныя руіны, пустыя праёмы вокнаў напаяўцалелых будынкаў, тужлівыя коміны згарэўшых хат. Якраз такія коміны, як у Хатыні, мемарыяльным комплексе ў памяць загінуўшых у палымі вайны. Жыхарам краін, якія пацярпелі ад ізраільскай агрэсіі, гэтыя фатаграфіі будуць зразумелыя без тлумачэнняў. Хіба толькі надпіс на Вянецкай памяці трэба будзе ім перакласці з беларускай на родную мову: «Наша просьба да ўсіх: хай жалоба і смутак абярнуцца ў мужнасць і сілу, каб змаглі ўвекавечыць вы мір і спакой на зямлі, каб нідзе і ніколі ў віхуры пажараў жыццё не ўмірала!».

Таварыства дружбы знаёміць беларускі народ з гісторыяй, працай, побытам, эканомікай, культурай і мовамі замежных народаў. У дружалюбнай, сардэчнай атмасферы праходзілі ў кастрычніку мінулага года Дні культуры Фінляндыі. Толькі за апошнія два гады Мінск наведвалі звыш 150 грамадска-палітычных, культурных, навуковых і іншых дэлегацый, на сценах тэатраў і канцэртных залаў вы-

ступіла каля 1300 артыстаў, тут праведзена 36 міжнародных спартыўных сустрэч. Міжнародныя навуковыя сімпозіумы, кангрэсы, канферэнцыі часта збіраюцца ў сталіцы нашай рэспублікі.

З часоў Скарыны і да перамогі Вялікага Кастрычніка таленавітыя, дапытлівыя дзеці беларусаў вымушаны былі адпраўляцца за тры моры, каб атрымаць асвету, далучыцца да крыніц навукі. А сёння моладзь з усяго свету едзе вучыцца ў Беларусь. 10-гадовы юбілей адначасна падрыхтоўчы факультэт універсітэта імя Ул. І. Леніна. Тут студэнты-іншаземцы авалодваюць рускай мовай, атрымліваюць веды па некаторых грамадска-палітычных пытаннях. А потым працягваюць вучобу ў абранай імі вышэйшай або сярэдняй спецыяльнай навучнай установе Савецкага Саюза. Перад вяртаннем на радзіму многія з іх зноў прыязджаюць у Мінск, наведваюць Брэсцкую крэпасць. Яны імкнуцца запомніць усё ўбачанае і пачутае ў нас, каб расказаць сваім землякам праўду аб гасцінным і шчырым беларускім народзе.

НА ЗДЫМКАХ: злева — у далёкі В'етнам павязуць гасці нашай рэспублікі магнітафонную плёнку з запісам народнай песні, якую выконвае маленькая беларуска. Здымак справа зроблены ў час правядзення Дзён фінскай культуры ў Беларусі. Члены дэлегацыі наведвалі Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі Беларусі.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА і Ул. КАЗЛОВА.

Сяргей Осіпавіч ПРЫТЫЦКІ

Вострым болям у сэрцах беларусаў адгукулася вестка аб тым, што 13 чэрвеня 1971 года на 59 годзе жыцця памёр вядомы дзяржаўны дзеяч, выдатны арганізатар партыйнага і савецкага будаўніцтва ў Беларусі, член ЦК КПСС, намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, член Бюро ЦК КПБ, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР і дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Сяргей Осіпавіч Прытыцкі.

Як паведаміла медыцынская камісія, смерць наступіла ад вострай сардэчна-сасудзістай недастатковасці, звязанай з разрывам атэрасклератычнай анеўрызмы брушной аорты: Сяргей Осіпавіч ужо доўгі час хварэў на атэрасклероз аорты і вянозных артарый, кардыясклероз.

«Усё яго надзвычай яркае, насычанае вялікімі і слаўнымі дзеяннямі жыццём, — сказаў на жалобным мітынгу першы сакратар ЦК КП Беларусі Пётр Машэраў, — уся яго кіпучая рэвалюцыйная, працоўная, партыйная і дзяржаўная дзейнасць з'яўляецца цудоўным, вартым захаплення і пераймання прыкладам беззапаветнага і аддаванага служэнню партыі і народу, савецкай Айчыне, высакародным камуністычным ідэалам».

Сяргей Прытыцкі нарадзіўся ў 1913 годзе ў вёсцы Гаркавічы былой Гродзенскай губерні, у сям'і селяніна-бедняка. З маленства ён зазнаў галечу, цяжкую працу на кулакоў і памешчыкаў: з васьмі год пасвіў панскую жывёлу, быў батраком. Таму не выпадкова Сяргей Прытыцкі ўжо з юнацкіх год прысвяціў сваё жыццё рэвалюцыйнай барацьбе. У 1932 годзе ён выбіраецца сакратаром Гродзенскага падпольнага акруговага камітэта камсамола, уступае ў рады Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі. Пачалася нялёгкая рэвалюцыйная барацьба за права беларусаў жыць і працаваць у адзінай, дружнай сям'і савецкіх народаў.

У 1933 годзе польская паліцыя арыштоўвае С. Прытыцкага. Пасля выхаду з турмы ён працягвае рэвалюцыйную барацьбу ў падполлі. У студзені 1936 года 23-гадоваму Сяргею Прытыцкі, выступаючы даручэнне партыі, здзяйсняе подзвіг, які праславіў яго як бяспашнага, беззапаветна аддаванага справе Камуністычнай партыі барацьбіта. У імя жыцця таварышаў ён ахвяраваў жыццём сваім, калі ў зале вільнюскага акруговага суда на вачах у цэлай зграі ўзброеных ворагаў страляў у небяспечнага правакатара, які даваў паказанні супраць камуністаў. Тады беларускі суд прыгаварыў Прытыцкага да пакарэння смерцю. Аднак, дзякуючы шырока разгорнутай барацьбе працоўных многіх краін за яго вызваленне, пакарэнне смерцю было заменена пажыццёвым зняволеннем. Паўтара года ў адзіночцы і 10 месяцаў у камеры смя-

ротнікаў не зламалі волю і баявы дух гэтага выдатнага чалавека.

Пасля ўз'яднання Заходняй Беларусі з БССР Сяргей Прытыцкі выбіраецца намеснікам старшыні Беластоцкага аблвыканкома і прымае самы актыўны ўдзел ва ўстанавленні і ўмацаванні Савецкай улады ў заходніх раёнах Беларусі.

У гады Вялікай Айчыннай вайны С. Прытыцкі быў адным з актыўных арганізатараў партызанскага руху ў Беларусі і Польшчы.

У 1948 годзе С. Прытыцкі скончыў Вышэйшую партыйную школу пры ЦК КПСС, пасля чаго працаваў другім, затым першым сакратаром Гродзенскага абкома КП Беларусі. У 1953 годзе ён выбіраецца першым сакратаром Баранавіцкага абкома партыі, а ў 1954 годзе — першым сакратаром Маладзечанскага абкома КП Беларусі. З 1960 па 1962 год Сяргей Осіпавіч працаваў першым сакратаром Мінскага абкома партыі.

З 1962 па 1965 год С. Прытыцкі — сакратар ЦК КП Беларусі, старшыня Камітэта партыйна-дзяржаўнага контролю ЦК КПБ і Савета Міністраў БССР, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР, а з 1965 года — сакратар ЦК КП Беларусі.

З 1968 года Сяргей Осіпавіч Прытыцкі — Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР і намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР. Ён быў дэпутатам Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. На XXII, XXIII, XXIV з'ездах партыі выбіраўся членам ЦК КПСС.

За заслугі перад Радзімай С. Прытыцкі ўзнагароджаны чатырма ордэнамі Леніна, двума ордэнамі Чырвонага Сцяга і многімі медалямі.

...Раніца 14 чэрвеня. У жалобным убранні плошча імя Леніна, фасад Дома ўрада. Прыспушчаны дзяржаўныя флагі Савецкага Саюза і Беларускай ССР. Труна з цэлам С. Прытыцкага ўстаноўлена ў вестыбюлі залы пасяджэнняў Вярхоўнага Савета БССР. Жалобнымі стужкамі абвіты мармуровыя калоны памяшкання,

задрапіраваны крэпам вокны. У ганаровай варце ля абкладзенай вянкамі і жывымі кветкамі труны — адказныя работнікі апарату ЦК Кампартыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў рэспублікі, папелчнікі Прытыцкага па барацьбе.

Два дні бясконцым патокам ішлі сюды працоўныя Мінска, дэлегацыі, якія прыбылі на пахаванне з абласцей Беларусі, братніх рэспублік, Польшчы.

У 15 гадзін 15 чэрвеня доступ у памяшканне, дзе ўстаноўлена труна, спыняецца. З нябожчыкам застаюцца яго сям'я, родныя і блізкія.

Кіраўнікі Кампартыі і ўрада Беларусі выносяць труну з цэлам С. Прытыцкага на плошчу Леніна перад Домам урада і ўстанаўліваюць на пастамента.

Дзесяткі тысяч мінчан запоўнілі плошчу. Тут прадстаўнікі прамысловых прадпрыемстваў, будоўляў, устаноў, навуковых арганізацый і навучальных устаноў, калоны воінскіх часцей. Вецер калыша палотнішчы баявых сцягоў, увітых жалобнымі стужкамі.

На трыбуну падмаюцца кіраўнікі Кампартыі і ўрада рэспублікі, дэлегацыі, якія прыбылі ўшанаваць светлую памяць С. Прытыцкага.

На жалобным мітынгу са словамі развітання выступілі першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. Машэраў. Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета РСФСР М. Ясноў, слесар-лякальчык Мінскага трактарнага завода Я. Клімчанка, намеснік Старшыні Савета Міністраў Польскай Народнай Рэспублікі В. Красско і іншыя таварышы, якія блізка ведалі нябожчыка.

Жалобны мітынг закончаны. Труна з цэлам С. Прытыцкага ўстанаўліваецца на гарматны лафет. У паветры плыве мелодыя жалобнага маршу. Тысячы мінчан, якія запоўнілі тратуары ўздоўж Ленінскага праспекта, праводзяць дарагога Сяргея Осіпавіча ў апошні шлях.

Могілі на Маскоўскай шашы. Тут ля свежай магілы ўсе яшчэ раз развітваюцца з Сяргеем Осіпавічам Прытыцкім. Гуцаць залпы салюта. Яго пакрываюць велічныя гукі гімнаў Савецкага Саюза і Беларускай ССР.

Ля магілы, над якой вырас высокі ўзгорак з вяноў і букетаў, у чоткім страі праходзяць воінскія падраздзяленні, аддаючы апошняе ўшанаванне памёршаму.

Светлая памяць аб Сяргею Осіпавічу Прытыцкім назаўсёды захаваецца ў сэрцах людзей, служэнню якім ён прысвяціў усё сваё жыццё.

Спачуванні беларускаму народу з выпадку смерці С. О. Прытыцкага даслалі многія відныя палітычныя і грамадскія дзеячы. Сярод іх Генеральны сакратар Арганізацыі Аб'яднаных Нацый У Тан, выконваючы абавязкі генеральнага дырэктара ЮНЕСКО Махдзі Эльманджра, старшыня галоўнага праўлення Саюза барацьбітоў за свабоду і дэмакратыю Мечыслаў Мочар і іншыя асобы.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

«МІНСК» АДПРАУЛЯЕЦА У ПЛAVАННЕ

Адкрылася транспартная рачная лінія Масква — Горкі. Сярод іншых пасажырскіх суднаў па ёй адправіўся ў свой першы рэйс камфартбельны пароход «Мінск».

Экіпаж «Мінска» падтрымлівае сувязь з Мінскім гарадскім Саветам, працоўнымі Кастрычніцкага раёна беларускай сталіцы.

ВАЖНЫЯ ДРОБЯЗІ

Звыш 400 назваў вырабаў выпускае Мінскі доследна-фурнітурны завод. Арыгінальныя, з густам зробленыя спражкі, замкі, засцэжкі ўпрыгожваюць адзенне і абутак, робяць іх прыгажэй і элеганцей. Гэта асабліва характэрна для сучаснай моды, якая імкнецца да розных дэкаратыўных упрыгожанняў.

Прадукцыя Мінскага фурнітурнага завода карыстаецца шырокім попытам. Абутковыя, скурагалантарэйныя, швейныя фабрыкі рэспублікі і краіны выкарыстоўваюць у сваіх мадэлях вырабы мінскіх майстроў. У 1969 годзе за ўдзел у міжнароднай выстаўцы «Абутак-69» Усеаюзная гандлёвая палата ўзнагародзіла завод Ганаровым дыпламам.

АУТАР — ГАМЯЛЬЧАНКА

У выдавецтве «Народнага асвета» выйшла кніжка «Займальныя матэрыялы па беларускай мове». Аўтар гэтай работы — супрацоўніца Гомельскага абласнога інстытута ўдасканалвання настаўнікаў В. Паўлоўская. Праца гамяльчанкі — добры дапаможнік для настаўнікаў і ўсіх аматараў беларускай мовы.

З МАРКАЙ «МЗММ»

Магутныя каналаачышчальныя машыны з маркай «МЗММ» — Мазырскі завод меліярацыйных машын — працуюць цяпер у розных абласцях і рэспубліках Савецкай краіны і за рубяжом. І адусюль прыходзяць добрыя водгукі.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

Пачаўся выраб першай прамысловай партыі каналаачышчальнікаў «МК-7» з гідраўлічным прыводам замест старога з механічным прыводам.

У серыйнай вытворчасці — машына «МТП-42» для глыбокага фрэзеравання горфу. Сёлета народная гаспадарка атрымае 400 такіх машын.

НОВЫ КАЛГАСНЫ РЫНАК

Новы добраўпарадкаваны калгасны рынак адкрыўся ў Светлагорску. Для продажу мяса, малака, гародніны і іншых прадуктаў абсталяваны зручныя адкрытыя і закрытыя павільёны.

НА СЦЭНЕ — БЕЛАРУСКАЯ ДРАМАТУРГІЯ

У Маскве ў Цэнтральным тэатры Савецкай Арміі адбылася прэм'ера камеды беларускага драматурга М. Матукоўскага «Амністыя». Спектакль, пастаўлены заслужаным артыстам РСФСР А. Шарыным, рэжысёрам М. Нямчынскім і мастаком М. Карташовым, выклікаў цікавасць у глядачоў і тэатральнай грамадскасці сталіцы.

БУЙНЕЙШАЯ У ВОБЛАСЦІ

Непадалёк ад заходняй ускраіны Гарадка відзецца будаўніцтва буйнейшай у Віцебскай вобласці ітушкафабрыкі. Сёлета запланавана выканаць будаўніча-монтажныя работы на 1 600 тысяч рублёў і ўстанавіць абсталявання на 800 тысяч рублёў.

У 1971 годзе першая чарга фабрыкі павінна ўступіць у строй.

Чэхаславацкае знешнегандлёвае аб'яднанне «Прагаэкспарт» штогод арганізуе паказ вырабаў скураной галантары ў буйнейшых гарадах Савецкага Саюза. Зараз такая выстаўка прыбыла ў Мінск.

НА ЗДЫМКУ: у выставачнай зале.

Фота Ул. КІТАСА.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Плодотворной деятельностью Белорусского общества дружбы и культурной связи с зарубежными странами посвящена передовая статья сегодняшнего номера «ДОМ, АДКРЫТЫ ДЛЯ УСІХ». Усилия этой общественной организации направлены, как записано в ее уставе, на «развитие и укрепление дружбы, взаимопонимания, доверия и культурного сотрудничества народа Белорусской ССР с народами зарубежных стран».

Установлены контакты с 270 общественными и культурными организациями многих стран мира.

Белорусский народ потерял своего верного сына — 13 июня 1971 года после тяжелой болезни скончался видный партийный и государственный деятель Белоруссии, член ЦК КПСС, Председатель Президиума Верховного Совета БССР, член Бюро ЦК КПБ Сергей Осипович Прытыцкий [«СЯРГЕЙ ОСІПАВІЧ ПРЫТЫЦКІ», 2 стр.].

С незапамятных времен рыбачили на Браславских озерах жители прибрежных деревень. И сейчас здесь ловят угря, щуку, леща, оку-

ня, судака, налима. Рыбные запасы Браславщины велики, но они быстро бы истощились, если бы не проводилась большая работа по разведению многих пород. О Браславском рыбозаводе, который не только снабжает своей продукцией нашу республику, но и выпускает ежегодно в озера миллионы мальков, рассказывается на 3 стр. в корреспонденции «БРАСЛАУСКАЕ БАГАЦЦЕ».

40 лет прошло со дня создания химического факультета Белорусского государственного университета. Тысячи его выпускников работают в разных уголках нашей страны. Недавно по-

случаю юбилея они собрались на вечер встречи. Люди разных возрастов с благодарностью вспоминали годы своего студенчества, творческую атмосферу факультета, давшего им путевку в жизнь [«ВЕРНАСЦЬ ПРАЗ ГАДЫ», 3 стр.].

Семь дней наши земляки, приехавшие в составе группы «Вестника», были гостями белорусской столицы. Им предоставили возможность познакомиться с разными сторонами жизни Минска и мінчан. «СТУПЕНЬ ПАРАУНАННЯ — НАЙВЫШЕЙШАЯ [4 стр.] — так называется статья о пребывании в Белоруссии туристов из Канады.

С каждым годом Нарочь привлекает к себе все больше отдыхающих. Сюда приезжают провести отпуск не только белорусы, но и жители Прибалтики, москвичи, ленинградцы. Чистый воздух, напоенный ароматом хвои, чудесные песчаные пляжи, благоустроенный палаточный городок — все произвело самое благоприятное впечатление на семью москвичей, отдыхавшую прошлым летом на берегу озера. «Уезжая, — пишет автор статьи «Я КИнула У НАРАЧ МАНЕТУ...», напечатанной на 8 стр., — я уже мечтаю снова вернуться сюда».

ВЕРНАСЦЬ ПРАЗ ГАДЫ

Менш за ўсё гэты вечар сустрэчы быў падобны на юбілейны ўрачыстасці. Праўда, рыхтаваўся ён з нагоды 40-годдзя хімічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна, але афіцыйны юбілей ператварыўся ў шырую сяброўскую сустрэчу членаў вялікай сям'і хімфакаўцаў.

Па ўсёй краіне працуюць былыя выпускнікі. Яны жывуць у многіх гарадах і вёсках Беларусі, у Данецку, Тамбове, Курску, Горкім, Рязані, Свядлоўску... Многія з іх упершыню пасля атрымання дыплама пабывалі ў родных сценах хімфака. І для іх было прыемнай навіной, што за гэты час «сцены выраслі». У 1969 годзе факультэт перасяліўся ў новы дзевяціпавярховы корпус.

Ну, вядома ж, спачатку былі гарачыя абдымкі, пацалункі, воклічы здзіўлення, кароткія пытанні і такія ж адказы. А калі гэты першы парыў крыху сціх, усіх пацягнула ў лабараторыі, навучальныя кабінеты. Хацелася паглядзець, якія ўмовы ў сённяшніх студэнтаў, над чым працуюць навуковыя супрацоўнікі факультэта, паціка-

віцца вынікамі іх даследаванняў. Выкладчыкі розных кафедр, амаль усе ў мінулым студэнты хімічнага факультэта, сталі гідамі. Ім прыемна было паказваць былым аднакурснікам, якія раз-пораз успаміналі «аб шурпатым старым хімкорпусе», багата абсталяваных лабараторыі, расказваць аб тым, што сёлета тут вучыцца 1300 юнакоў і дзяўчат, а на дзевяці кафедрах занята звыш 300 супрацоўнікаў, сярод якіх 5 прафесараў, 73 кандыдаты навук і дацэнты.

Вялікая хімія Беларусі патрабуе ўсё большую колькасць спецыялістаў, таму лік студэнтаў штогод расце. Але ў адрозненне ад шматлікіх тэхналагічных інстытутаў, якія рыхтуюць інжынераў для вытворчасці, хімічны факультэт універсітэта асноўнай сваёй мэтай лічыць падрыхтоўку спецыялістаў для навукова-даследчых інстытутаў, цэнтральных заводскіх і навукова-даследчых лабараторыяў, а таксама настаўнікаў для школ і тэхнікумаў.

Студэнты атрымліваюць добрую агульную падрыхтоўку, яны вывучаюць фізіку, вышэйшую матэматыку, квантавую механіку, набываюць шырокія

тэарэтычныя веды і навыкі пастаноўкі эксперыменту. Абавязковай з'яўляецца глыбокая спецыялізацыя па адным з напрамкаў сучаснай хіміі. Побач з традыцыйнымі кафедрамі неарганічнай, арганічнай, аналітычнай і фізічнай хіміі паспяхова працуюць кафедры хіміі паўправаднікоў, высокамолекулярных злучэнняў, нафты, радые- і радыяцыйнай хіміі і будаўніцтва рэчыва.

З першых курсаў многія юнакі і дзяўчаты пачынаюць весці навуковую работу. Спачатку яны выконваюць асобныя эксперыменты, авалодваюць метадыкай пастаноўкі рэакцый, паступова глыбей унікаюць у сутнасць праблемы і пачынаюць весці самастойнае даследаванне па аднаму з напрамкаў тэмы. Навуковае студэнцкае таварыства хімфака налічвае звыш 150 членаў. Яны ўдзельнічаюць у канферэнцыйных, аглядах студэнцкіх работ, выязджаюць з дакладамі ў іншыя гарады.

Усё больш цеснымі становяцца кантакты з замежнымі вышэйшымі навуковымі ўстановамі. Вось і сёлета група студэнтаў будзе праходзіць вытворчую практыку ў Іенскім універсітэце (ГДР), а ў Мінск прыедуць студэнты з Іены і Сафіі.

Творчымі паездкамі абменьваюцца і вучоныя. Толькі за апошні час выкладчыкі хімфака выязджалі для чытання лекцый і ўдзелу ў дыскусіях у ГДР, Венгрыю, Югаславію. І га-сцінна прымалі ў сябе сваіх замежных калег.

...Пакрысе ўсе сабраліся ў актавай зале. Члены аргкамітэта падвялі вынікі напярэдняй анкеты, вылічышы па сваіх запаветных формулах сярэдне-статыстычнага хімфакаўца і каэфіцыент яго працавітасці. Лака-

нічнымі былі выступленні прамоўцаў розных узростаў — ад першакурсніка Сашы Глушца да выпускніцы 1940 года дацэнта з Курска Ірыны Бушувай. І ўсе яны — жартоўныя і дзелавыя — былі аб вернасці свайму факультэту, аб прызнанні, аб радасці творчай працы.

Гэта было своеасаблівае падвядзенне вынікаў. Тут аднолькава ганарыліся колькасцю навуковых прац, асвоеных вытворчасцей і выхаванцаў — школьнікаў і аспірантаў. 17 былых выпускнікоў сёння дактары навук, каля 140 — кандыдаты. Членамі-карэспандэнтамі Акадэміі навук БССР з'яўляюцца Г. Старобінец, Н. Міцкевіч, П. Бялькевіч. А. Шлык — член-карэспандэнт АН СССР, Н. Сяміжон і Г. Рабцаў — дырэктары буйных заводаў, 10 выпускнікоў — заслужаныя настаўнікі

школ БССР. Нямала было сказана цёплых слоў аб тых, хто дае дзецям першыя веды па хіміі, перадае ім сваю любоў да яе, абуджае цягу да больш глыбокага вучэння гэтай цікавай і загадкавай навукі. Бо менавіта ад настаўнікаў пачынаецца тая высокая патрабавальнасць да абранай галіны ведаў, мэтанакіраванасць у жыцці, што так характэрна для прысутных у зале.

...Развітваліся доўга. Абменьваліся адрасамі, прыгадваў няскончаныя размовы, нявысветленыя пытанні, дамаўляліся аб сустрэчах. І далёка за поўнач па прыціхлым Ленінскім праспекце гулялі вясёлыя групы людзей. Яны былі нібы ўсе аднаго, студэнцкага ўзросту.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: унізе — група выпускнікоў 1952 года. Злева направа — Лідзія ШАДРЫНА, кіраўнік аддзела СКБ; Рагнеда БЕЛЬСКАЯ, старшы навуковы супрацоўнік, кандыдат навук; Галіна КАЛІНІНА, начальнік цэнтральнай заводскай лабараторыі; Таісія АДАМОВІЧ, дацэнт, кандыдат навук; Мікалай БЛЯСКІН, старшы тэхнолаг завода. Уверсе — студэнткі-дыпломніцы Валянціна БАРАНОВА (злева) і Вольга ГУЛЯКОВІЧ на практычных занятках у лабараторыі.

Фота Ул. КІТАСА.

БРАСЛАЎСКАЕ БАГАЦЦЕ

Браслаў — гарадок невялікі. Некалькі тысяч жыхароў, прамысловы камбінат, маслазавод, рыбзавод, турысцкая база — сціпая, наогул, характарыстыка нашага паўночнага гарадка. Аднак Браслаўшчына на ўсю рэспубліку славіцца прыгожымі азёрамі, якіх тут незлічона колькасць. На вузкім абшары зямлі паміж імі і пабудаваны Браслаў.

Стаю на вуліцы, што пралягае па беразе Дрывяты. Бачу, як ад берага, пакрытага соснамі, адпльваюць на воера лодкі. Шафёр таксі таксама ўзіраецца ў сінюю далечынь і гаворыць:

— З рыбзавода. На вугра пайшлі.

Вугор заўсёды выклікае цікавасць. Ён, па-першае, не падобны на іншую рыбу, а па-другое, не беларускі ўраджэнец, а гэтакі, можна сказаць, касмапаліт. Нараджаецца ў далёкім Саргасвым моры, потым праз Атлантыку і Балтыйскае мора прыходзіць у нашы рэкі і азёры, жыве тут, а на нераст адпраўляецца на сваю радзіму і там гіне. Незвычайная і вярта адначынь, вельмі смачная рыба.

— І многа ловаць вугроў?

— пытаю ў шафёра.

— Многа, адказвае ён.

— Учора, казалі, тону з лішкай у магазіны прывезлі.

— Паедзем на рыбзавод. Грашна было б пабачыць у Браславе і не даведацца пра Браслаўскае багацце.

Першая нечаканасць — сам завод. Ён больш падобны на дачны пасёлак, чым на прадпрыемства. Сосны, кусты, кветкі, акуратныя домкі. Чысціня. Невялікія вытворчыя памяшканні. Каля аднаго домакі дзяўчаты ў белых халатах саджаюць кветкі. Пытаюся:

— А дзе мне, скажыце, убачыць дырэктара або тэхнолага?

— Я і ёсць галоўны тэхнолаг, — адказвае адна з іх.

— А дырэктар скоро прыдзе.

Пачынаю гутарку з Людмілай Гаран, і неўзабаве прыходзіць маладая жанчына.

— Мальгіна Эльвіра Васільеўна, — знаёміцца яна.

— Дырэктар завода.

— Жанчыны ўзялі ўладу ў свае рукі, — адзначаю я другую нечаканасць.

— Па традыцыі, — усміхаецца дырэктар. — Толькі даўней тут гаспадарыла графіня, а цяпер мы, рыбакі. Яна валодала азёрамі па праву ўласнасці, а мы толькі кіруем прадпрыемствам.

І субясеціцы расказалі, што да 1939 года азёрамі Дрывяты, Рака, Навяты і Бярэжжа валодала графіня. «Прозвішча яе не помнім, яна мела маёнтак у Бяльмонтах». Маёнткам тым кіравала сама, а азёры аддавала ў арэнду нейкаму Кагану. Той наймаў рыбакоў, даваў ім лодкі і снасці, прадаваў рыбу і клаў у банк грошы. А каб пасля выплаты арэнды мець большы даход, Каган за мізэрную плату «ціснуў» рыбакоў, як толькі мог.

— З Браслаўшчыны, чула я, калісьці людзі ехалі ў Францыю і Аргенціну, — адзначае Эльвіра Васільеўна. — Калі яны прыцягваюць вашу газету, то ўспомняць, як жылося рыбакам з Браслава, Пашэвіч, Булавішак, Краснай Горкі. Як яны пракліналі арандатара і графіню.

— А цяпер...

— Цяпер у нас дзяржаўны завод. З сорок васьмага года. Ловім рыбу ў Дрывятах, Снудах, Струста, іншых

азёрах. Летам рыбакі ад 300 да 500 рублёў у месяц зарабляюць. Ды яшчэ прэмія. А жывуць вунь у тым пасёлку. Харошы, зручны пасёлак.

— Летась вылавілі трыццаць адну тону рыбы, — дадае Людміла Іванаўна. — Рыба розная: шчупак, лешч, акунь, судак, налім, лзь. Кансервавы цэх выпускаў 800 тысяч бляшанак кансерваў, вяглярны даў 914 цэнтнераў прадукцыі. Усё, што вырабляем, адпраўляем у гандлёвую сетку Беларусі — за межы рэспублікі мала што ідзе.

— Не забудзьце сказаць пра вугра, — напамінаю я.

— Ловім і вугра, Браслаўшчына славіцца гэтай рыбай. Першакласныя кансервы з яго робім, вэндзім таксама. Учора больш за тону злавілі.

Цікаўлюся, чаму так шмат. Вугор жа — рыба рэдкая.

— Не зусім так, — не згаджаецца са мной дырэктар. — Яго ў азёрах і так многа, да таго ж мы яшчэ і разводзім. Купляем маляўнікі ў Англіі — іх там ловаць на шляху ў Еўропу, потым на самалёце дастаўляюць у Рыгу, з Рыгі, з самалёта, у рэфрыжыратарах вязём да нас на завод. Тут мы іх адразу размарожваем і ў азёры. Летась каля мільёна штук выпусцілі. Яны тут і адсяваюцца, растуць. А моладзь саза на вырошчваем у сажалках.

— Прыязджайце да нас на Дзень рыбака, — запрасіла Людміла Іванаўна. — Вяселае бывае ў Браславе свята. Кожны год у другую нядзелю ліпеня ўсе з горада збіраюцца паглядзець спаборніцтва рыбацоваў, паслухаць песні, патанцаваць. І, вядома, паесці юшкі. І вугра. Да позняга вечара працягваецца вясёлае гулянье.

Я падзякаваў субясеціцам за інтэрв'ю. І з жалем падумаў, што дарогі журналіста рэдка пралягаюць праз адно месца двойчы.

Ул. УЛАДЗІМІРАЎ.

НАШЫ карэспандэнты паведамляюць

ЗАСНАВАЛЬНІК АНСАМБЛЯ

Мікалай Лебедзеў — у Луніцы чалавек паважаны. Усё свядомае жыццё, як і бацька, ён працаваў на чыгунцы, вадзіў паравозы. За гэта ўзнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Цяпер былы машыніст на заслужаным адпачынку, аднак без справы сядзець не можа. Ён старшыня гарадскога савета пенсіянераў і камітэта народнага кантролю мясцовага дэпо. Але ёсць у Мікалая Міхайлавіча заняткі, які ён асабліва любіць. Лебедзеў — заснавальнік і актыўны ўдзельнік гарадскога вакальнага ансамбля пенсіянераў.

Ідэя стварэння ансамбля прыйшла па душы большаму настаўніку Уладзіміру Смаржэўскаму, медыцынскаму работніку Валянціне Дзямідчык, слесару Сяргею Ерамейчыку, тэлеграфістцы Марыі Пшанічнай і многім іншым ветэранам працы.

Лунінецкі раённы дом культуры выдзеліў ансамблю неабходныя музычныя інструменты, знайшоў для яго вопытнага кіраўніка. Цяпер калектыў добра вядомы ва ўсім раёне. У яго рэпертуары беларускія і рускія народныя песні, песні рэвалюцыйныя і часоў Вялікай Айчыннай вайны.

В. КЛЕШЧАНКА.

АБЕДЫ У ПОЛІ

Бадай, нідзе абед не бывае такі смачны, як на свежым паветры. У гэтым упэўнены механізатары калгаса імя Мічурына Глыбоцкага раёна. Цяпер яны абедуюць у полі. Гарачую страву проста на

месца работы ім дастаўляюць работнікі райспажыўсаюза.

Гэтай вясной у Віцебскай вобласці пачалі працаваць 265 выязных аўталавак і буйфетаў. У час пасяўной кампаніі і догляду пасеваў іх калектывы зрабілі ўжо 20 тысяч выездаў на калгасныя і саўгасныя палі. Яны забяспечваюць сельскіх працаўнікоў гарачымі абедамі, кулінарнымі і кандытарскімі вырабамі, таварамі першай неабходнасці.

М. КУЖАЛЕВІЧ.

ЗАРАБОТКІ КАЛГАСНІКАЎ

З году ў год павялічваецца аплата працы хлебарабаў калгаса «Іскра» Круглянскага раёна. У мінулай пяцігодцы рэальныя даходы членаў гаспадаркі ў разліку на душу насельніцтва ўзраслі ў сярэднім на 34 працэнты.

Добра зарабляюць жывёлаводцы і механізатары калгаса. Сярэднемесячны заробтак калгаснікаў, занятых у гэтых галінах, складае 150—200 рублёў. Сям'я Мікалая Дамарацкага, у якой працуюць двое, летась, напрыклад, зарабіла (не лічачы даходаў ад прысядзібнага ўчастка) 4150 рублёў. Гэта складае звыш 170 рублёў у месяц на чалавека. Не менш атрымлівае за сваю працу даярка Наталля Федарэнка, а трактарысту Іосіфу Касцюшка штомесця налічваюць 190—200 рублёў. У вёсцы ў асабістым карыстанні калгаснікаў зараз знаходзяцца звыш 40 матацыклаў і мапедаў, 100 тэлевізараў, шмат радыёў, пральных машын і іншай бытавой тэхнікі.

А. МАЗУР.

СТУПЕНЬ ПАРАЎНАННЯ— НАЙВЫШЭЙШАЯ

Напэўна, ва ўсіх мовах свету існуюць граматычныя формы для стварэння параўнанняў: прыгожая кветка,—а гэта яшчэ прыгажэй, смелы воін,—а гэты смялейшы за ўсіх, учора было кепскае надвор'е,—а сёння яшчэ горшэ. Бо ўсё, з чым людзі сутыкаюцца, яны параўноўваюць з тым, што ўжо ведаюць. Дрэнна гэта ці добра, а такая ўжо ўласцівасць чалавечай істоты...

Сем дзён нашы землякі, якія прыехалі ў складзе турысцкай групы «Вестніка», былі гасцямі Мінска. Яны агледзелі горад, наведлі музеі, пабывалі на трыкатажнай фабрыцы «Прагрэс», пазнаёмліліся з Выстаўкай дасягненняў народнай гаспадаркі рэспублікі, на Мінскім моры адпачывалі разам з жыхарамі беларускай сталіцы, зрабілі падарожжа па дзіцячай чыгунцы, ездзілі ў калгас і піянерскі лагер. Шмат было сустрач, уражанняў і параўнанняў... З тым, што пакідалі на роднай зямлі больш за сорак год назад, з тым, што бачыць у краіне, у якой зараз жывуць.

Трафім Расадзюк у радах Чырвонай Гвардыі змагаўся за Савецкую ўладу. Ён прыгадвае адзін з эпизодаў свайго баявога жыцця. Да Калінавіч набліжаліся банды булахоўцаў. Камандзір паслаў яго з данясеннем у Рэчыцу. Рызыкуючы жыццём, малады баец даставіў данясенне—з Рэчыцы ў Калінавічы на дапамогу чырвонагвардзейцам прыйшоў браняпоезд. За паспяховае выкананне адказнага задання камандзір уручыў Расадзюку ўзнагароду — буханку хлеба.

Савецкая ўлада перамагла, але частка Беларусі апынулася пад прыгнётам буржуазнай Польшчы. Адтуль трапіў былы чырвонагвардзец у Канаду. Працаваў афіцьянтам. Не раз успамінаў тую чорную буханку, калі прыслужваў на багатых банкетках, дзе госці абіваліся і аб'ядаліся. Сэрца сціскаў боль — як там, на Радзіме, спусто-

шанай вайной? Успомніў пра буханку і ў калгасе, дзе беларускія сяляне шчодро частавалі турыстаў з Канады.

— Перад ад'ездам, — расказваў Т. Расадзюк, — чуў, што ў СССР яшчэ не хапае прадуктаў, напрыклад цукру. У Ленінградзе ў першы ж дзень пайшоў у магазін. Бачу, людзі купляюць масла, каўбасы, цукар, пірожныя. А ў багатай Канадзе многія замест сметанковага масла ўжываюць маргарын.

Рая Крукаў нарадзілася ў Злучаных Штатах Амерыкі. Вядома, чула пра жахі Вялікай Айчыннай вайны, пра тое, што Савецкая краіна хутка залячыла раны. Цяпер убачыла ўласнымі вачыма і Хатынь, і адноўлены Мінск. Яе параўнанне нечаканае:

— Два гады назад бора сарвала дах з нашага дома. Некалькі дзён мы ўсёй сям'ёй збіралі ваду. Я працавала і ўвесь час плакала: думала, што ўсё загінула. Але ўрэшце зрабілі новы дах, і ў доме жыццё пайшло па-ранейшаму.

— І вось я ў Мінску, горадзе, які паўстаў з суцэльных руін. У адзін з вечароў доўга хадзіла па вуліцах, углядалася ў дамы, у твары людзей, якія ішлі насустрач. І раптам зразумела, што мой маленькі дах — кропля ў моры людскіх турбот. Мне зрабілася сорамна за свае слёзы. У наступны раз, калі са мною здарыцца што-небудзь непрыемнае, я ўспомню аб мінчаных, аб іх горадзе і не буду шкадаваць сябе і плакаць, а буду змагацца.

У «Лясной казцы», піянерскім лагеры пад Мінскам, суайчыннікам з Канады паказалі домікі ў сасновым бары, дзе жывуць дзеці работнікаў лясной і дрэваапрацоўчай прамысловасці. «О, я гатова перасяліцца сюды са свайго нумара атэля!» — усклікнула Катрын Сван. А калі пасля агляду лагера і маленькага канцэрта, які паказалі піянеры гасцям, турысты дэведзіліся, што адпачынак дзіцяці ў гэтым райскім кутку каштуе бацькам толькі два-

наццаць рублёў, Францішак Яркавец сказаў:

— У вас сапраўды ўсё лепшае аддаецца дзецям, таму яны такія прыгожыя і здольныя. У Канадзе таксама можна адправіць дзіця за горад, але кожны тыдзень яго адпачынку будзе спусташаць кішэню бацькі на 50 долараў. На такія выдаткі можа пайсці далёка не кожны.

І зноў параўнанні, параўнанні...

— Які чысты горад Мінск! У Канадзе на вуліцах бруд, смецце.

У калгасе: — Глядзіце, тэлевізійныя антэны!

Зразумела, дзіва — і тэлевізар, і электрычнасць, і газ у вёсцы, якую памятаеш у горадзе і галечы.

— Жанчыны на фабрыцы так прыгожа апрануты, нібы сабраліся ў царкву. У цэхах сонца, кветкі, нават жывыя рыбкі ў акварыумах. Не тое, што ў нас...

— Ваш грамадскі транспарт — узор для ўсяго цывілізаванага свету!

Падобныя воклічы захаплення можна было пачуць ад кожнага члена групы «Вестніка», а яшчэ словы: «Мы цяпер ведаем праўду аб СССР і павязем яе ў Канаду». Аб гэтым сказаў на развітанай сяброўскай вячэры, наладжанай Беларускім таварыствам па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом і рэдакцыяй газеты «Голас Радзімы» ў гонар нашых суайчыннікаў, краўнік групы Дзмітрый Вярэніч.

— Дзякуем за ласку, за ўвагу, што адчувалі на беларускай зямлі! Мы не развітаемся з вамі назаўсёды, а гаворым: «Да пабачэння!»

У шчырасці гэтых слоў нельга сумнявацца. І хоць 54-гадовай Ульяне Бераснюк зноў даўдзедца цяжка працаваць у гаспадары на ферме, а Аляксандры Давідзюк — купіць скарбонку, каб адкладаць у яе сэканомленыя на ежы долары, нашы землякі зрабілі ўсе магчымае, каб зноў прыехаць на Радзіму.

Тамара РЭУТОВІЧ.

Нашы суайчыннікі наведлі свяшчэннае для кожнага беларуса месца — Хатынь. У час экскурсіі па Музеі Вялікай Айчыннай вайны. На пярэднім плане—Надзея і Дзмітрый ВЯРЭНІЧЫ і Карл ДАВІДЗЮК. Фота Ю. ЕЛХАВА і М. МІНКОВІЧА.

◆ ПІШУТ ЗЕМЛЯКІ ◆

НІКОГДА не забудем першую вступную сустрэчу з беларускай столицей у 1967 годзе, калі з групой нашых землякоў, дзедзі «Русского голоса», мы посетили Советский Союз. Это было в мае. Минчане отмечали 900-летие своего города.

Второй раз нам посчастливилось побывать в столице БССР в 1969 году. Во время этих двух поездок у нас сложилось впечатление, что Минск был самым гостеприимным городом. Вы, минчане, как-то особенно тепло и радушно относитесь к гостям.

Прошло уже два года со времени нашей последней встречи с родным краем. Но до сих пор мы живем воспоминаниями о днях, проведенных на родной земле, и мечтаем побывать там еще раз.

Такие поездки на Родину не только дают возможность своими глазами увидеть жизнь советских людей, понять их духовный мир. Они сближают наших земляков, живущих в различных концах Соединенных Штатов. 2 мая на банкете в Нью-Йорке мы встретились со многими из тех, с кем вместе ездили в Советский Союз. И, верите ли, такое ощущение, будто встретил самых близких и дорогих тебе людей. Мы долго разговаривали, вспоминали те прекрасные, счастливые дни, когда мы были на родной земле. И у каждого, с кем мы беседовали, только одна мечта — еще хотя бы раз побывать на Родине. Мы бы очень хоте-

ли снова увидеть вас, дорогие друзья, и вашу прекрасную столицу — Минск.

Евгения и Григорий МЕЖОХОВЫ.

США.

НЕДАВНО закончился суд над лейтенантом американской армии Колли. Несмотря на провокации и различные уловки защитников, присяжные заседатели вынесли свой приговор: «Виновен». Колли обвиняется в зверском убийстве мирных жителей вьетнамской деревни Сонгми.

Я не уверен, что высшие инстанции американской юстиции согласятся с таким решением суда. Скорее всего маленького лейтенанта оправдают.

Некоторые люди, с кем мне приходилось говорить, рассуждают так: «Разве виноват Колли? Он ведь солдат. И выполнял приказ».

Да, он выполнял приказ. Тридцать лет назад, выполняя приказ Гитлера, фашистские солдаты напали на нашу Родину. Они жгли, убивали, насиловали. Они выполняли приказ. Теперь весь мир знает, чем всё это кончилось. Агрессоры получили по заслугам, а их главарей судили, как военных преступников.

Говорят, история повторяется. Теперь американские агрессоры идут по стопам фашистов. И они должны помнить, что в конце этого пути их ждет свой Нюрнберг.

США.

Д. ГОРЕВИЧ.

«ТЫ ТАК І НАПІШЫ...»

На першы погляд Дарашы мала змяніліся за апошнія дзесяцігоддзі. Тыя ж драўляныя хаты ў вёсцы, сады каля хат, старыя ліпы абпалі камяністай вуліцы. За гумнамі — ціхая рэчка Жыжма, навокал — шырокае поле.

Але так здаецца толькі нам, прызвычаным да родных вёсак і краявідаў. Чалавек жа, які пакінуў родную вёску ў маладосці і зараз завітаў у яе на схіле жыцця, знаходзіць многа незвычайнага для яго пераменаў.

— Комрыд, таварыш дарагі! — гаворыць ён, перамяшваючы беларускія, англійскія і польскія словы, — ты напішы ў газеце, што ў Дарашах сёння зусім іншае жыццё. Бачыў рэчку Жыжму? Дык вось, за ёй калісьці была багна, а зараз — культурнае поле. А палі калгасныя бачыў? Ехаў калі Сціганей і Князікоўцаў? На гэтых абшарах даўней былі нашы бядняцкія вузкія шнурочки. Ад такой беднасці я і ўцёк у дваццаць восьмым годзе ў Канаду.

А машыны на полі ты прыкмеціў? У дваццаць восьмым я пра такія машыны нават не чуў. Каб тады хто пра іх сказаў майму бацьку ці дзеду, яны перахрысціліся б, прыгаворваючы: «Езус-Марыя! Навошта нам той жалезны д'ябал? Ён хлеб мазуты атруціць і ніву сапсуе...»

Міхаіл Антонавіч усміхаецца. Ён, мабыць, успамінае сваіх непісьменных дарашанскіх дзядоў, якія баяліся машын. Ён, відаць, радуецца таму, што людзі тут сталі іншыя. Бо ці можна было раней уявіць, што ўнучка яго, калгасная дзяўчына з Дарашоў, будзе дапамагаць яму гутарыць з аднавяскоўцамі, выконваючы ролю перакладчыцы?

Стары звяртаецца да дзяўчыны:

— Аньця, як будзе па-нашаму dear friend?

— Дарагі сябар, — адказвае Аня.

— Комрыд, сябар мой дарагі! — гаворыць мне Міхаіл Антонавіч. — Ты разумееш, што гэта значыць? Аньця, унучка мая, перакладае для мяне з англійскай мовы. Яна—вучоная! І ўсе ўнукі вучоная! Вось табе і Дарашы. Во якая сённяшня вёска!

Ён штосьці думае, а потым прасіць:

— Ты так і напішы ў газеце: я, Міхаіл Кіянка, хацеў бы застацца тут. Хацеў бы жыць з роднай дачкой, зяцем, са сваімі ўнучкамі, сярод сваіх людзей. Бо ваша савецкае жыццё мне падабаецца. Вы тут не ведаеце ні беспрацоўя, ні падаткаў, ні дарагавізны. У вас няма ні мільянераў, ні жабракоў. У вас старыя ў пашане...

— А вы працуеце?

— Працую.

— Няўжо не на пенсіі?

— І на пенсіі, і працую. Пенсія мая — што дым ад гэтай цыгарэты: з'явілася і знікла. А жыць трэба. Таму вымушаны працаваць.

— Колькі ж вы зарабляеце? Стары, быццам не пачуўшы, працягвае:

— І яшчэ ты напішы, што я жадаю вашай краіне міру. Каб вы больш ніколі не ведалі вайны, каб усе вашы ворагі — о, я ведаю вашых ворагаў! — прапалі і зніклі. Напішаш гэта, комрыд?

— Абавязкова, Міхаіл Антонавіч.

— Вось і добра. І яшчэ адно не забудзь: вялікае дзякуй Касыгіну за тое, што мне дазволілі прыехаць сюды. Гэтыя дні для мяне — самыя радасныя ў жыцці.

— Але ж Касыгін, мусіць, не ведае, што вы прыехалі сюды?

— Усё роўна напішы падзяку. Бо калі ў вас добрае жыццё, то і ён справядлівы і разумны чалавек. У гэтым, дарагі сябар, я, рабочы чалавек з Ванкувера, навучыўся разбірацца...

Ул. БЯГУН.

Іўеўскі раён.

Commemorating the 30th anniversary of
the beginning of the Great Patriotic War

THE BREST FORTRESS

Shortly before the outbreak of the Great Patriotic War the Brest Fortress was no longer serving the purposes it had been built for back in the 1830s and 1840s. When the nazis invaded the Soviet Union on June 22, 1941, it was used for soldiers' quarters and for housing officers and their families. On that day there was a little more than a third of the personnel—chiefly frontier guards and members of the service, headquarters and rear units—and women and

children on its territory. The fortress was surrounded by the nazis early on the first day of the war and found itself deep in the enemy's rear on the second. Very few of its defenders survived. The unit commanded by Major Pyotr Gavrilov, stationed in the Eastern Fort, fought the longest. On the 32nd day of the siege, Major Gavrilov—the sole survivor—engaged a whole band of nazis.

The epic of the old fortress on the Bug River is now known the

world over as an example of mass heroism displayed by the Soviet people in the war against nazi Germany. The courage of its defenders was rewarded by the Soviet Government. On May 8, 1965, the Brest Fortress was awarded the title of Hero Fortress.

The article below has been written by Alexander Makhnach, a Byelorussian author who helped defend the Brest Fortress in 1941.

My comrades-in-arms have a fine tradition: every five years they meet in the border town of Brest. From there we go to the old fortress on the Bug, to the place where so much blood was shed and where thousands of our comrades fell fighting. We go to the spot we love and cherish so and re-live those grim June and July days of 1941.

At dawn on June 22 we were awakened by terrific explosions. The fortress was subjected to a devastating air and artillery attack—the nazi guns fired 4,000 times a minute. Within a few minutes my company was reduced to fifteen men or so, the rest were killed and buried under the debris. We fought in our underwear, for there was no time to dress.

The nazis employed tanks, flame-throwers, and tear-gas bombs, and dropped barrels of inflammable substances which they set on fire with tracer bullets. It was a hell on earth, with people suffocating from smoke and bricks and metal melting in the flames. For hours people could not take off their gas masks.

We suffered from hunger and thirst too: the water-tower was smashed on the very first day

and the fortress was left without water. The nazis kept all the approaches to the river under fire and what little water was brought went to the wounded and the children and to cool machine-gun barrels. Women and children tended the wounded, tearing bed-sheets and other clothes to make bandages and dress the wounds. No one asked why we had remained there.

Here is what the walls of the fortress—the silent witnesses of those memorable days—have to say:

«June 26, 1941. There were three of us, it was tough, but we did not lose courage and are dying like heroes».

«I chose to die rather than to surrender. Goodbye, my country, 20/7/41».

These and other patriotic messages scratched by bayonets were left by our comrades.

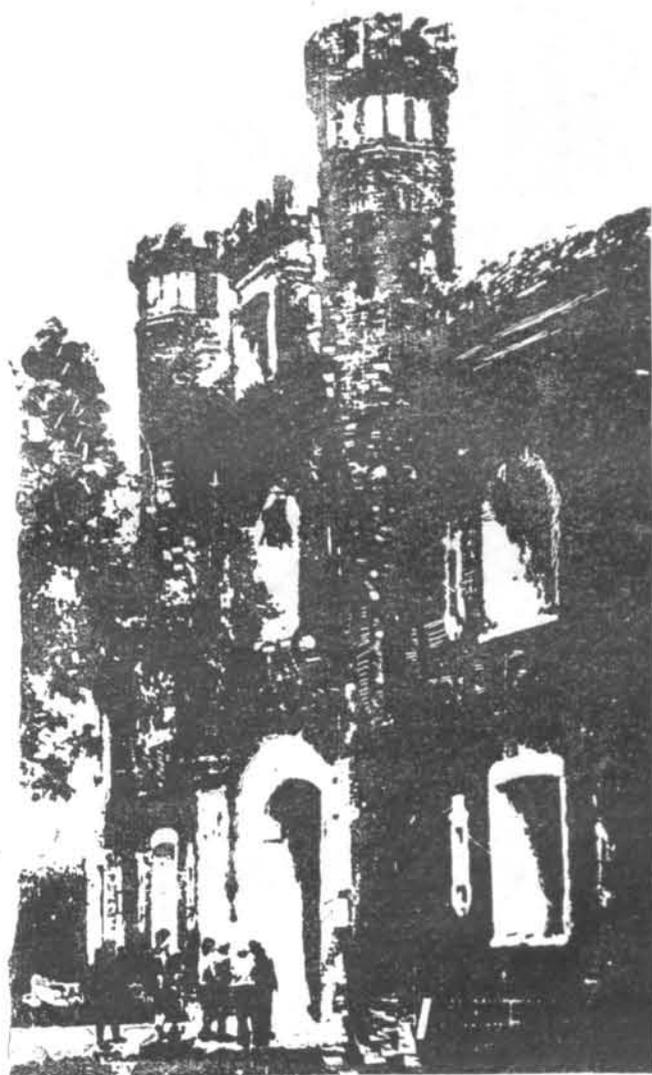
Even the enemy was amazed by the Soviet people's valour. In one of his reports, Lieutenant-General Schlipper, commander of the nazi 45th Infantry Division, felt compelled to admit: «A sudden attack on a fortress held by a brave defender costs many lives. This simple truth has once more been proved in the taking of Brest-Litovsk... The Russians

in Brest-Litovsk fought with extreme stubbornness and perseverance. They showed excellent infantry training and remarkable fighting spirit».

Soviet people's courage and fortitude are reflected in the numerous relics and documents at the Fortress Defence Museum, which has been set up on the site of the battle.

The museum and the fortress are annually visited by half a million people. There is hardly a country on our planet from which they have not come. People of different nationalities and convictions write in the Visitors' Book to thank Soviet troops for saving Europe from the fascist scourge. The visitors include young soldiers and those who have yet to serve in the Soviet Army. Young Pioneers hold rallies there and young men and women receive Young Communist League membership cards.

On the twentieth anniversary of the defence of the fortress we planted saplings in memory of the fallen heroes. Next to our park young people touring the sites of these war exploits have laid out an avenue of trees. Their roots are nurtured by soil from different parts of our country made famous by the Soviet pe-

ple's heroism—from Perekop, Krasnodon, the spot where Captain Gastello met a hero's death, «Little Land» near Novorossiisk, the Volochaevka Hill, the Volokolamsk Highway, Prokhorovka Village in the Kursk Bulge, and Rudobelka, the former guerrilla «capital» in Byelorussia.

The Komsomol members and Young Pioneers of Brest have urged Soviet youth to collect scrap iron to build an original monument to the defenders of the fortress—a flotilla of ships to be named after Captain Zubachov, Commissar Fomin, Lieutenant Kizhevator, Petya

Vasilyev and other heroic officers and men of the regiment.

«The Heroes of Brest» the flagship of this flotilla, has been sailing the seven seas with peace-time cargoes for a whole year now.

A group of prominent Soviet sculptors and architects are working on the design of an ensemble of monuments to be erected in honour of the defenders of the fortress. Built with funds collected in Byelorussia, it will be a tribute to the courage displayed by Soviet people in upholding the gains of the Great October Revolution in grim battle with the nazis.

ECONOMY OF THE USSR IN THE NEW FIVE-YEAR PERIOD

By S. TOKAREV, C. Sc.
(Economics)

ECONOMIC GROWTH OF THE EASTERN AREAS OF THE USSR

The Directives of the 24th CPSU Congress say: «The further accelerated development of the natural resources of the country's eastern regions and the buildup of their economic potential shall be regarded as an extremely important task in the location of the productive forces and the improvement of territorial proportions in the national economy».

What are the salient features of these areas' economic development in the current five-year period? In the first place, new power-consuming productive capacities for ferrous and nonferrous metallurgy, the chemical, timber, woodworking, pulp-and-paper and fuel industries will be built in Siberia, Kazakhstan and Central Asia, with their cheaper power resources.

Western Siberia will become the biggest source of oil supply in the country. By 1975, oil extraction in that area is to reach 120-125 million tons. Plans are afoot for building a gas-processing plant there, with a capacity of five to six thousand mil-

lion cubic metres of gas per year.

In the eastern areas of the country industry will be developing at much faster rates. As indicated in the Directives, industrial output is to grow 42-46 per cent in the country as a whole, 57-60 per cent in the Kazakh SSR, 55-58 per cent in the Turkmen SSR, 46-49 per cent in the Uzbek SSR and 45-48 per cent in the Kirghiz SSR.

Territorial-industrial complexes are already being built in the eastern areas on the basis of available cheap electric power. This process of industrial construction will be carried on with ever greater intensity. Two similar complexes are to go up on the Angara River in the current five-year period, and the Bratsk territorial-industrial complex, based on the 4.1 million kW Bratsk Hydroelectric Power Station, will be further expanded. The commissioning of the first units of the Ust-Ilim Hydroelectric Power Station (rated capacity 4.3 million kW) will provide a basis for the construction of the Ust-Ilim timber and woodworking complex. The Sayany territorial production complex will begin to take shape on the Yenisei River, where the 6.4 million kW Sayany Hydroelectric

Power Station is under construction.

The accelerated development of the productive forces of the Far East will be continued between 1971 and 1975. The extraction of fuel and useful minerals will increase, big electric stations will go into service and the oil-refining industry will be further expanded there.

At the same time, agricultural production will make further progress in the eastern areas. Siberia and Kazakhstan will increase their grain output, while Uzbekistan, Turkmenia and Tajikistan will produce ever greater quantities of cotton (especially the fine-stapled variety), rice, fruit, vegetables, grapes and melons. New irrigated areas will be made available for farming in the course of the next five years—465,000 hectares in Uzbekistan, 420,000 hectares in Kazakhstan, 30,000 hectares in Kirghizia, 70,000 hectares in Tajikistan and 105,000 hectares in Turkmenia. Millions of hectares of land will be watered to improve the fodder base for livestock breeding. Great importance is attached in the new Five-Year Plan to beef cattle husbandry and sheep breeding.

The process of economic concentration will be developed in agriculture as well. Inter-collective-farm and state-collective-farm production associations and industrialized agricultural complexes will be set up there on an ever broader scale with the purpose of making more effective use of machinery, capital investments and manpower resources,

and expanding the application of industrial methods.

A further rapid development of productive forces will take place in all the other economic areas and Republics of the Soviet Union—in the European part of the Russian Federation and in the Urals, the Ukraine, Byelorussia, the Baltic Republics and in Transcaucasia, and Moldavia. The areas rich in mineral resources and the industries stimulating further technological progress—power engineering, metallurgy, chemical, oil-refining and petrochemical industries, as well as machine building—will grow at an especially rapid rate. Big capital investments will be made in the development of agriculture.

The Directives stress that it is necessary to restrain the growth of big cities in every way. No new industrial enterprises will be built there, except those catering for the needs of the service industries and the municipal economy.

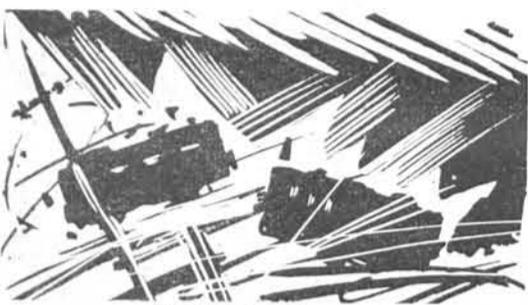
The further accelerated development of productive forces, particularly in the eastern parts of the country, will lead to a new powerful growth of the Soviet economic potential and defence capacity, and to the improvement of the people's living standards.

(For the beginning of the article see issue No. 21).

П. КОВАЛЬСКИЙ

В БРЕСТСКИХ ЛЕСАХ

Записки партизана

[Продолжение. Начало в №№ 13—24].

Термитную зажигалку положили на лист железа, накрыв сверху сеном. Через двадцать минут раздался щелчок — и тотчас же сено было охвачено пламенем. Железный лист оказался расплавленным.

Так же удачно прошел и второй этап испытаний. Под крепкий пень положили толловую мину, рассчитанную на взрыв через полчаса, и засекали время. Минута в минуту последовал взрыв, и пень разнесло на куски...

— Молодцы, оружейники! — восхищались партизаны. — Давайте побольше таких «подарков», раздадим их нашим связным, а они будут угощать ими фашистов...

Вскоре к нам стали приходиться посланцы из других отрядов, приносившие толловые шашки и термитные шарики, взрыватели от противопехотных мин. И наши оружейники охотно выполняли заказы соседей — изготовляли для них «фирменные» мины. «Расчет» за работу был прост — беспощадно истреблять фашистов, приближая час полного разгрома ненавистного врага.

«Эх, если бы несколько таких «подарков» подсунуть кое-кому из фашистского начальства в Каргуз-Березе! — мелькнула у меня мысль. — Но как это сделать? Через кого?»

И надо же было случиться, чтобы в одну из ближайших ночей наши разведчики привели полицая Николая Пунько, захваченного в деревне Головицкое Березовского района. Оставив семью в своей деревне, он сдуру пошел служить в полицейский посторужок. И хотя, как установила разведка, ни разу в карательных экспедициях не участвовал, а нес в гарнизоне только караульную службу, все равно клеймо предателя не миновало этого угрюмого, запутавшегося человека. Односельчане знали, что иногда, по ночам, переоде-

вшись в гражданское, Пунько приходит в деревню навещать семью. Головицкие подпольщики сначала не трогали его: безобидный, и ладно. Однако теперь чуть ли не весь народ поднялся на битву с катами-захватчиками. Сколько же еще можно терпеть таких «безобидных»?

И полицая схватили, передали нашим разведчикам, а те доставили его в Подречье.

Я заговорил напрямую:

— Ты небось знаешь, что скоро гитлеровцам, как они сами кричат в критическую минуту, капут: Красная Армия не за горами. Придут наши, и что же? Партизанам — всенародное спасибо и почет. Населению — залечивайте военные раны, стройте новую счастливую жизнь. А таким, как ты? Тоже капут?

— Разве я кому зло причинил? Обидел кого? — буркнул Николай.

— Не ты, так другие полицай! Поди разберись, кто из вас больше виноват, кто меньше. И останется твоя жена с малыми детишками без отца-кормильца, односельчане будут всю жизнь глаза колотить: «полицейская жонка»...

— Что же мне делать? Руки на себя наложить? — Зачем? Это каждый дурак сумеет. Сделай так, чтобы и семья потом счастливой была, и сам ты людям в глаза смотреть мог.

— К вам перейти?

— Нет, не примем. А помощником партизанским, нашим связным в Каргуз-Березе стать можешь. Это тебе при окончательном расчете обязательно зачтется.

Говорили мы долго, откровенно, и напоследок я предупредил:

— Обманешь — пеняй на себя: и под землей найдем!

Расстались после полуночи. Чтобы Пунько не опоздал к утру на службу в свой посторужок, раз-

ведчикам пришлось подкинуть его на лошади к Каргуз-Березе.

А через несколько дней поступило первое донесение: в Каргуз-Березе вспыхнула и дотла сгорела полицейская автомашина. Еще через неделю сам Николай Пунько докладывал мне о второй своей диверсии:

— Узнал, что немцы собрались ехать в деревни за продуктами, и незаметно сунул в их машину вашу коробочку. Успел, конечно, как вы велели, чеку выдернуть. А тут ихний офицер и прикажи машину осмотреть... Я аж похолодел: солдаты сразу нашли коробочку и передали офицеру. А гот давай ее рассматривать, вертеть с боку на бок. Вертел, вертел, да вдруг в руках у него как-ка грохнул! С офицера — полголозы долой, рядом с ним — еще одного гитлеровца наповал. Трех в кровь поранило, остальные разбежались. Я, конечно, потом у них спрашивал, что и как, да ни один ничего не понял. Так что, товарищ майор, вы мне таких коробочек дайте: пригодятся.

Неделю назад он не осмелился бы назвать меня товарищем майором. А сейчас — пожалуйста: Николай Пунько — наш человек, партизанский связной.

Смекалка помогала нам не только в боевых, а и в хозяйственных делах. Наступила осень, близилась зима. Чем будем коров кормить? Из деревень фуража не навозишься. Хоть пускай под нож все стадо семейного лагеря.

Выручили старики:

— Доставляйте косы и грабли. Обеспечим на зиму и детишек молоком, и партизан свежей говядиной!

Пропадали они на дальних грудках с утра до ночи, а иной раз и вовсе не приходили ночевать. Но зато, когда грянули морозы, по замерзшему бо-

99

лоту со всех сторон потянулись к лагерю конные розвальни, нагруженные первосортным сеном.

И заботу о теплом жилье на зиму старики взяли на себя: не зимовать же, особенно бабам с детьми, в продуваемых насквозь всеми ветрами летних шалашах. Попросили только указать место, где надо строиться, а потом во главе со своим бригадиром Василием Ковалевичем отправились туда. И пошла работа. Сами деревья валили в лесу, но подалее от будущего зимнего лагеря, чтобы свежими прорубками не выдать его фашистам. Вместе с внуками-пионерами где по воде, а где и на руках перетаскивали заготовленные бревна на стройку. А потом из этой древесины срубили пятнадцать небольших домиков об одном окне, сложили в них печи, сколотили двухъярусные нары, — живите, люди добрые. В каждом таком домике размещалось по три семьи. Жили, правда, в тесноте, да зато в тепле и не в обиде одна на другую.

В зимнем лагере все было предусмотрено: где пищу готовить, где отдыхать, где одежду и обувь сушить. Даже баню с парным отделением построили старики, и зимой париться-мыться в ней приходили партизаны из других отрядов Коречинских лесов.

Но больше всего гордились строители главным детищем своих рук — школой! Целый дом на четыре окна отгрохали, чтобы внутри было достаточно света, а в доме — печь, скамейки, столы для занятий. Сколько радости было у ребят-школьников: никакие морозы, никакая пурга не страшны. Учись, будто ни одного фашистского гада на всем белом свете нет. И скоро наша партизанская учительница Фанина Петровна Караетян встречала в новой школе своих счастливых питомцев.

Чтобы гитлеровские летчики не обнаружили по-

100

селок с воздуха, хитроумные старики хорошенько замаскировали все домики и школу еловыми лапками и сусняком.

— Попрыскает снегом, сам черт не отыщет, — закончив маскировку, уверенно заявил главный строитель Василий Ковалевич.

— Партизаны были очень довольны зимним поселком: если семьям хорошо, то и у самих на душе легче. Правда, малость завидовали, вспоминая, как мерзли всю прошлую зиму в шалашах. Но не один наш — все коречинские отряды так жили, проживем и следующую зиму: надо гитлеровцев бить, а не о теплом жилье мечтать.

Но Василь Ковалевич думал иначе, и посоветовавшись со своей старой гвардией, пришел в штаб.

— Беспокоюсь, товарищ майор, как бы холод не помешал хлопцам воевать, — издали начал он.

— Ничего, злее будут, — попытался я отшутиться.

— Одной злостью много не навоюешь. Перед боем и выспаться надо, и чтобы одежда сухая была.

— Так-то так, но беде этой ничем не поможешь. Или, думаешь, можно будет посылать бойцов к вам в хаты отогреваться?

— Э, нет! — Ковалевич помотал головой. — У нас и без них тесновато. А помочь вам построить согласны. Даже большую часть работы на себя возьмем.

— Да когда же нам строиться, милый человек? — рассмеялся я. — Отложить винтовки, а самим за пилю-топоры?

— Если всем сразу — ничего не получится. А если частями? Вернулся взвод с заданием — денек потаскайте бревна из леса. Потом другой, третий. Глядишь, и пойдет дело: и войне не в урон, и людям теплые хаты...

101

Предложение было одобрено.

Первым начал строиться взвод Николая Кузьмича Лепичева. За ним взялись за работу ребята Николая Караетяна. Потом остальные. Кое-кто из бойцов поленивее попытался ворчать:

— За каким лешим хоромы понадобились? Вырыть бы землянки, и ладно.

Но Василь Ковалевич возразил:

— Землянки? А ты знаешь, какая тут земля? Копни, и сразу вода фонтаном брызнет! Или, может, тебе вроде лягушки по нраву в болоте плюхаться?

После этого даже скептики боялись отставать от неутомимых стариков. И к концу второй недели зимний лагерь отряда был построен: не только жилье для каждого взвода, но и дом для командования, санитарная часть, оружейная мастерская, кухня и склад.

А в отрядах, где не было семейных, с подготовкой к зиме не спешили. Приходили к нам, смотрели, кое-кто восхищался, а иные и подшучивали:

— Или вы навсегда решили поселиться в этой деревне?

— Собираетесь сидеть до самого конца войны?

Выбрав день поспокойнее, пришел и Сергей Иванович Сикорский. Увидев партизанскую деревню, он обнял Ковалевича:

— Ничего не скажешь — здорово! Земной поклон вам за все содеянное! Только, — и в глазах Сикорского сверкнула хитринка, — только не кажется ли вам, дорогие товарищи старики, что командованию соединения и подпольному обкому партии зимой будет не шибко сладко рядом с вами в своих шалашках, а? Может, хоть уголочком с нами поделитесь?..

Ковалевич сразу понял шутливую хитрость командира соединения и предложил:

102

— Да зачем же делиться? Забирайте все, с дорогой душой отдадим. До зимы себе новый построим.

— Нет, дружище, не примем, — рассмеялся Сергей Иванович. — А за будущую помощь заранее благодарю: мы подкинем людей из других отрядов, а вы ими командуйте. Стройте зимнюю базу штаба соединения и обкома. Согласны?

— По рукам! А строить где?

— Тут же, рядом с вами. Места, думаю, хватит.

За каких-нибудь десять-двенадцать дней на грудке выросла еще дюжина бревенчатых домов. Штаб соединения и подпольный обком партии перебрались на «зимние квартиры».

ДОРОГИЕ МОГИЛЫ

Весть о несчастье в сто двенадцатом отряде потрясла всех: в случайном бою с противником погиб командир отряда Алексей Чертков, комиссар Михаил Паршин и с ними девять партизан.

Черткова и его боевых соратников похоронили на кладбище близ Курильца. На похороны собрались все жители Коречина и Житлина, строем пришел сто двенадцатый отряд, прибыли представители из других отрядов, из штаба соединения. И после траурного митинга, на котором с взволнованной речью выступил Сергей Иванович Сикорский, над свежими могильными холмиками прокатился троекратный партизанский салют.

Командиром сто двенадцатого штаб соединения назначил Василия Монахова, комиссаром — Ивана Белякова. Оба вместе с Чертковым были ветеранами этого отряда и воевали в нем потом до самой победы.

А тем временем лето близилось к концу, началась осень с частыми дождями, с хмурыми ту-

103

чами, плывущими низко над землей. Но не настаетом была она тягостна, а тем, что в огрядах почти не осталось ни мин, ни взрывчатки: из-за плохой погоды самолеты временно перестали летать.

А гитлеровцы, как назло, в это время небывало увеличивали перевозки грузов по железным дорогам. Их эшелоны с войсками и боевой техникой один за другим спешили в направлении фронта, а мы ничем не могли помешать этому.

— Как ничем? — воскликнул однажды неистощимый на партизанскую выдумку Иван Иванович Поляков. — А пэ-тэ-эры на что?

ПТР — противотанковое ружье, — конечно, оружие грозное. Но много ли им навоюешь против вражеских поездов?

Наш отряд получил три таких ружья из числа доставленных летом на самолетах. Поляков с Бирюковым приспособили для них нечто вроде легко разбирающейся переносной станины: кол на деревянной крестовине, на нем обыкновенное колесо от крестьянской телеги, а к колесу зажимами крепили ружье. Сектор обстрела получался в полных триста шестьдесят градусов. Можно было использовать ружье и как зенитную установку против вражеских самолетов. С помощью этой новинки наши стрелки быстро научили вражеских воздушных разведчиков держаться повыше над землей. А Ляпичев решил испробовать ее и на железной дороге.

Удачно выбрав позицию поблизости от крутого поворота железнодорожного полотна, где поезд замедлял ход, он с первого выстрела всадил бронейную пулю в котел паровоза, и тот сразу остановился, окутавшись густыми облаками пара.

[Продолжение следует].

104

ПАДАРОЖЖА ЎНЯЗВЕДАНАЕ

Кніга літаратуразнаўцы Адама Мальдзіса «Падарожжа ў XIX стагоддзе» — цікавы экскурс у гісторыю развіцця нашай беларускай культуры, захапляючы расказ аб паэтах і кампазітарах, дзеячах мастацтва, вучоных і падарожніках, чые імёны і праца яшчэ мала вядомы.

Мінулае стагоддзе... Аўтар называе яго шматпакутным і гераічным. Шматпакутным, таму што невыносна цяжкім і бязрадасным было жыццё беларуса. Перад «вольным» ад зямлі селянінам віднеліся тры шляхі: наняцца парабкам да пана, за грашы прадаць свае рукі гарадскому промыслоўцу або пакінуць родны кут і шукаць прывіднае шчасце за акіянам. Стагоддзе было гераічным, таму што народ не мірыўся са сваім бяспраўным становішчам. І то ў адной, то ў другой губерні, пакуль што стыхійна, успыхвалі бунты і паўстанні. У гэтай барацьбе прама або ўскосна ўдзельнічалі амаль усе прадстаўнікі новай беларускай інтэлігенцыі, якая ў XIX стагоддзі пачала нялёгка шлях свайго станаўлення і развіцця.

Мікалай І забараніў ужываць слова «Беларусь», але ад гэтага яна не перастала існаваць. Жыў і тварыў яе працавіты, таленавіты народ, у якога былі свае выдатныя дзеячы культуры. Ім была роднай і зразумелай мова беларуса, яны захапляліся яго песнямі і мелодыямі, усім сэрцам любілі гэты гаротны, але такі цудоўна непаўторны край. «Я заўсёды буду ўздыхацца па Палесці і Літве, па тых адвечных пушчах, балотах і пясках, лугах і азёрах. І адной кроплі з Нёмана не аддам за ўсе воды Днястра. Буга і Дняпра, Зрэшты, праўдзівайце ўжо сабе Падолію, слаўце Украіну, але не ўспамінайце, калі ласка, пра нейкую там Італію, нейкую Швейцарыю». — пісаў у апошнім «Сповідзь» Адам Пług.

Самы вялікі раздзел кнігі А. Мальдзіса называецца «Яны былі першымі». Першымі беларускімі паэтамі, першымі, хто выказаў спрадвечны народны смутак і тугу, першымі, хто сказаў уголас аб пакутах прыгнечанага селяніна і ўступіўся за яго, былі Ян Чачот, Ян Баршчэўскі, Уладзімір Сыракомля, Вінцэсь Каратынскі, Адам Пług, Арцём Вярыга-Дарэўскі, Юльян Бахшанскі. Адно з іх былі папярэднікамі, другія папярэднікамі першага беларускага прафесійнага пісьменніка В. Дуніна-Марцінкевіча, але ўсе яны прымалі ўдзел у нараджэнні і станаўленні новай беларускай літаратуры. Аўтар «Падарожжа» старанна даследаваў мала вядомыя факты з жыцця і творы кожнага з гэтых паэтаў і аб кожным з іх здолеў сказаць новае слова.

Ян Чачот, верны сябра і папярэднік Адама Міцкевіча, доўгія гады правёў у ссылцы, удалечыні ад Беларусі. Вярнуўшыся на Радзіму, прысвяціў сваё жыццё збору і перакладу беларускіх народных песень. Ён запісаў і апублікаваў пяць тысячы песень, мастацкія вартасці якіх цаніў вельмі высока.

Гэтак жа нястомна збіраў і апрацоўваў скарбы фальклору Ян Баршчэўскі. З арыгінальных твораў да нас дай-

шлі толькі тры вершы, напісаныя паэтам на беларускай мове.

Адной з найбольш яркіх і цікавых фігур сярод беларуска-польскіх паэтаў XIX стагоддзя з'яўляецца Уладзіслаў Сыракомля.

Першым творам, з якім ён уступіў у літаратуру, быў верш «Пашталён». Перакладзены на рускую мову паэтам-дэмакратам Леанідам Трэфалевым і пакладзены на музыку невядомым кампазітарам, «Пашталён» стаў народнай песняй і ў нашы дні шырока вядомай пад назвай «Ямщик».

Ул. Сыракомля паходзіў з дробнай апалячанай беларускай шляхты. Сам сябе адчуваў беларусам, пісаў вершы на беларускай мове, добра ведаў і высока цаніў яе: «Цудоўнае гэта адгалінаванне славянскай мовы — крывіцкі дыялект! Бо гэта — мова нашага Літоўскага статута, нашага заканадаўства на працягу двух стагоддзяў! Смела можна сказаць, што гаварылі раней на ёй тры чвэрці населенства даўняй Літвы — народ, шляхта і паны. Пазбаўленая пісьменніцтва, сёння мова застаецца роднай памяткай толькі мужыцкіх хат...».

Для твораў Сыракомлі характэрны страсны патрыятызм, любоў да той зямлі, якая ўздавала яго, на якой правёў ён лепшыя гады свайго жыцця. У нататках «Вандроўкі па малых былых ваколіцах» — факты з мінулага Беларусі, якія і сёння прадстаўляюць цікавасць для этнографу, фалькларыстаў, гісторыкаў і проста чытачоў, малонкі цяжкага бязрадаснага жыцця беларускіх сялян у тагачаснай вёсцы.

Паэзія Ул. Сыракомлі і сам ён актыўна ўдзельнічалі ў паўстанні 1863 года. У яго доме збіраліся тыя, хто потым стаў на чале паўстаўшых.

Лепшыя традыцыі Ул. Сыракомлі працягваў і развіваў яго бліжэйшы папярэднік, вучань і сакратар Вінцэсь Каратынскі. Да нас дайшлі лічаныя вершы паэта на беларускай мове. У розных бібліятэках нашай краіны і Польшчы А. Мальдзісу ўдалося адшукаць сем кніжак Каратынскага.

«На крылах народнай песні» — другі раздзел «Падарожжа ў XIX стагоддзе». «Сапраўдны росквіт беларускай музыкі пачаўся толькі пасля Кастрычніка, — адзначае аўтар, — але ўзнікла яна не на голым месцы». Цэлы калейдаскоп імёнаў і фактаў пацвярджае гэту думку аўтара. Самымі значымі фігурамі ў музычным жыцці Беларусі XIX стагоддзя былі Міхал Агінскі, Станіслаў Маношка і Антон Абрамовіч. Іх жыццё і творчасць цесна звязаны з нашым краем, іх музыка — з меласам беларускага народа. Большасць твораў Агінскага, у тым ліку яго самы вядомы і самы папулярны паланез «Развітанне з Радзімай», напісаны ў Залесці на Беларусі. Творчасць Антона Абрамовіча зусім мала вядома і даследавана, але яна «...па сутнасці, — як гаворыць А. Мальдзіс, — кладзе пачатак беларускай музыцы ў поўным сэнсе гэтага слова».

Раздзел «На далёкіх мёрдыянах» — цікавы і за-

хапляючы. У ім гутарка ідзе аб слаўных сынах беларускага народа — адважных падарожніках, нястомных вучоных і здольных літаратарах.

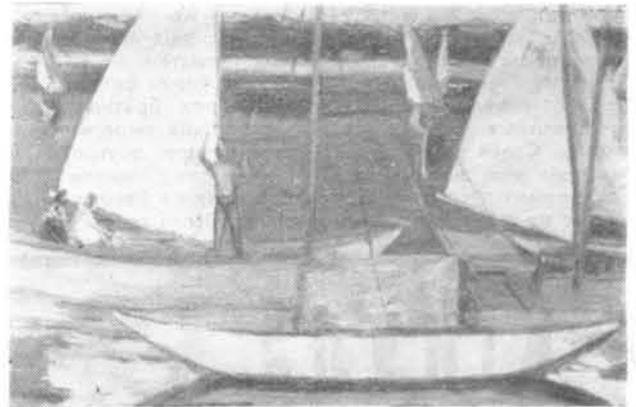
Памяць пра вялікага асветніка і гуманіста Ігната Дамейку да гэтага часу жыве ў Чылі. За ўсё карыснае, што паспеў зрабіць для краіны, куды закінуў лёс гэтага выдатнага вучонага і падарожніка, ён быў абвешчаны нацыянальным героем Чылі, а дзень яго пахавання стаў днём нацыянальнай жалобы. Імя Дамейкі з удзячнасцю называлі чылійскія парламентары, якія наведалі нашу краіну ў 1968 годзе.

Адольф Янушкевіч, Бенедыкт Дыбоўскі, Канстанцін Ельскі доўгія гады жылі ў Казахстане, Сібіры, французскай Гвіяне і пакінулі цікавыя даследаванні аб гэтых мясцінах.

У раздзелах «У пошуках старадаўніх рукапісаў» і «Знаходкі ў кніжным моры» А. Мальдзіс расказвае аб пошуках і знаходках архіўных дакументаў і рэдкіх кніг, звязаных з творчасцю Дуніна-Марцінкевіча, Лучыны, Абуховіча.

Кніга «Падарожжа ў XIX стагоддзе» дае магчымасць яшчэ раз адчуць і зразумець, якой шчодрой на таленты заўсёды была беларуская зямля, якіх мужных і карысных людзей дала яна свету. Вінцэсь Каратынскі, аплаваючы гаротную долю беларускай вёскі, марыў аб тым часе, калі і селяніну дадуць асвету, калі перад ім паставяць іншыя, больш высокія мэты і яго духоўная прыгажосць раскрыецца поўнасцю. Каб гэты час хутэй наступіў, не шкадавалі сл і ўсе тыя нашы славетныя землякі, аб якіх расказваецца ў цікавым зборніку Адама Мальдзіса.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

Спорт—гэта цэлы свет, які мае сваю гісторыю, такую ж даўнюю, як і гісторыя цывілізацыі. Беларускія мастакі, удзельнікі выстаўкі «Фізічная культура і спорт у выяўленчым мастацтве», што дэманстравалася ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР, прысвяцілі гэтай захапляючай і графічнай творы ў галіне жывапісу, скульптуры і тэатры.

НА ЗДЫМКАХ: работы І. МІСКО «Аляксандр Мядзведзь», Я. КРАСОЎСКАГА «Яхты на Мінскім моры» і А. САЛЬКОВА «Фігурысты», якія экспанаваліся на выстаўцы.

● хроніка культурнага жыцця ●

КНІГІ-ЛАЎРЭАТЫ

У Маскве завяршыла работу журы XII Усесаюзнага конкурсу на лепшае мастацкае афармленне і паліграфічнае выкананне выданняў.

У конкурсе прынялі ўдзел 102 выдавецтвы краіны. Ад Беларускай ССР у творчым саборніцтве ўдзельнічалі выдавецтвы «Беларусь», «Народная асвета», «Вышэйшая школа», «Ураджай», «Навука і тэхніка».

Высокіх узнагарод конкурсу — дыпламаў II ступені — удастоіліся альбом «Хатынь», выпушчаны выдавецтвам «Беларусь» і аформлена мастакам Ул. М. Басальгамі, падручнікі выдавецтва «Народная асвета» — «Спевы» для першага класа, кніга для чытання ў другім класе «Зарнічка» (мастакі Р. і Н. Паплаўскія), «Руская мова» для другога класа.

Зааховчальнымі дыпламамі ўзнагароджаны «Зборнік задач і практыкаванняў па дыферэнцыяльнай геаметрыі» (выдавецтва «Вышэйшая школа») і зборнік песень беларускіх партызан «Лясныя песні» (выдавецтва «Беларусь»).

Усе шэсць дыпламаваных выданняў надрукаваны на Мінскім паліграфічным кам-

бінаце імя Я. Коласа і ў друкарні выдавецтва ЦК КПБ.

НА ФЕСТИВАЛЬ У ПРАГУ

Высокі гонар аказаны народнаму маладзёжнаму ансамблю танца «Юрачка» Баранавіцкага дома культуры. Рашэннем Міністэрства культуры СССР ён рэкамендаваны ўдзельнікам міжнароднага фестывалю самадзейнага мастацтва сацыялістычных краін, які адбудзецца ў чэрвені ў сталіцы Чэхаславакіі — Празе. Баранавіцкі калектыў пакажа на гэтым аглядзе беларускі жартоўны танец «Юрачка», «Рускую плясавую», закарпацкі народны танец «Чынадзіеўка» і іншыя.

ВЫНІКІ КОНКУРСУ

Падведзены вынікі ўсесаюзнага конкурсу на лепшы мастацкі твор для дзяцей, аб'яўлены ў 1970 годзе Камітэтам па друку пры Савеце Міністраў СССР. Саюзам пісьменнікаў СССР і Галоўным палітычным упраўленнем Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту.

Журы разгледзела каля 300 твораў. У ліку лаўрэатаў, якія атрымалі першыя

прэміі, Іван Сяркоў з Гомеля — аўтар апавесці «Мы хлопцы жывучыя» пра жыццё беларускіх дзяцей у ваенны і пасляваенны час.

УВЕСЬ ВЕЧАР ГУЧАЛІ ЦЫМБАЛЫ

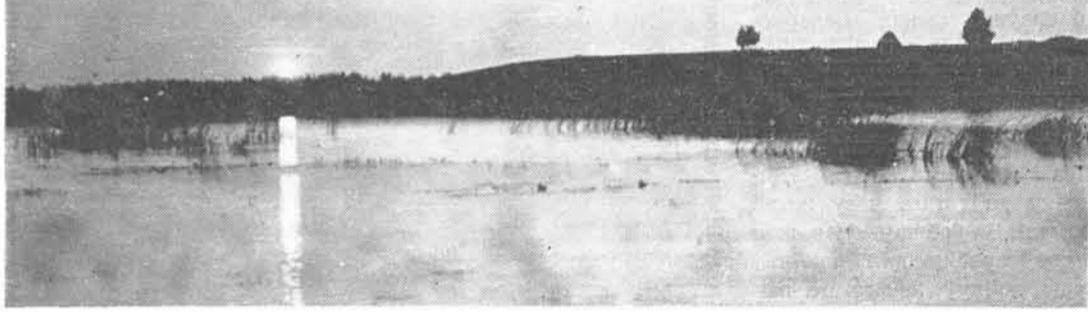
Канцэрт гэты быў у сваім родзе унікальным. Упершыню ў адной канцэртнай праграме былі прадстаўлены вядучыя цымбалісты нашай рэспублікі. І ўсе яны — вучні народнага артыста СССР, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР, прафесара Іосіфа Жыновіча.

Разам са сваімі вучнямі ў гэты вечар выступіў і прафесар. Слухачы з задавальненнем адзначылі тэмперамент і артыстызм «бацькі» беларускіх цымбалістаў.

Адзін з першых выпускнікоў кансерваторыі па класу цымбалаў — Мікалай Шмелькія, цяпер лаўрэат усесаюзнага і міжнароднага конкурсаў, саліст Беларускай філармоніі. Выканаўчае майстэрства ён спалучае з апрацоўнай — беларускіх народных песень для свайго рэпертуару.

Ярка праявілі свае здольнасці Яўгеній Гладкоў, Веніямін Бурковіч, Аляксандр Ляончык.

НЕКРАНУТАЯ ПРЫГАЖОСЦЬ

МНОГА цікавых куткоў прыроды ў Беларусі — пушчы Белавежы і Налібок, павольныя рэкі Палесся, блакітныя азёры Браслаўшчыны. Сваёй нелаўторнай прыгажосцю яны вядомы далёка за межамі рэспублікі. Але ёсць у нас не менш пастычныя

мясціны, якія яшчэ мала вядомыя турыстам.

На поўначы Беларусі, на граніцы трох братніх рэспублік, знаходзіцца выдатнае Асвейскае возера, другое па велічыні пасля Нарачы. Адгор'і Латгальскага ўзвышша і ўзгоркі Асвейскай грады акружаюць

возера з поўдня і паўднёвага ўсходу. З захаду прымыкае велізарнае, амаль непраходнае балота. На люстраной роўнядзі вады ўзвышаецца марэннымі ўзгоркамі вялікі востраў.

Цікавы жывёльны свет возера і яго наваколля. У глухіх барах знаходзіць сабе прыту-

лак мноства даікоў. Дары лесу ўжо не могуць задаволіць гэтых «ласуноў», і ў канцы лета яны пачынаюць свае грабежніцкія набегі на бульбяныя палі. Шмат ласёў, казуль. У палёўнічы сезон мала хто вернецца з лесу без зайца або агніста-чырвонай лісы. Востраў сярод возера асабліва спадабаўся рыжым прыгажуням. Тут яны капаюць сабе норы, гадуецца малых. На лясных рачулках водзіцца выдра. У ногах і хатках, пабудаваных з чароту, жывуць шматлікія дружныя сем'і андатраў.

Невялікая глыбіня возера, мноства рыбы і воднай расліннасці даюць корм і прытулак самым разнастайным птушкам. У час пералётаў у ціхіх затоках спыняюцца на адпачынак вадаплаўныя, у тым ліку гусі і лебедзі. А многія будуецца тут гнёзды. Асвейскае возера — асноўны вадаём Беларусі, дзе ў вялікай колькасці гняздуецца і збіраецца на лінку чырвонагаловы нэрэц. Летам у любым кутку возера можна сустрэць нялётныя вывадкі і стайкі качараў.

У значнай колькасці жывуць крыжанкі, чыркы, лускі. Пастаянную прапіску маюць балотны бугай і шэрая чапля. Цэлыя калоніі ўтварыла патом-

ства азёрнай чайкі і чорнай крачкі.

Шматкіламетровыя балоты з невысокімі каравымі сасёнкамі — царства цецерыкоў і глушцоў. У гэтым месцы такі захаваўся амаль некранутымі. Вясной мы налічвалі па 50 і больш чырванабровых пеўняў на адным такавішчы. Цяжка апісаць, які радасны шум пануе вясной на балоце. У агушальны хор цецерыковых такоў уліваюцца меладычныя поклі журавоў, рэзкія крыкі пеўнікаў белай курапаткі. Чутны сумны пошвіст вялікага кулона, рэдкай для Беларусі птушкі, але звычайнай для гэтых мясцін. У небе вясёлымі баранчыкамі падаюць галасы бакасы, на розныя лады звоньвае шматлікая птушыная драбязца. Усё гэта зліваецца ў цудоўны гімн жыццю.

Своеасаблівай прыгажосцю, багаццем жывёльнага свету Асвея вабіць да сябе сапраўдных аматараў прыроды. І з кожнай паездкай усё мацней жаданне пабываць у гэтых мясцінах яшчэ і яшчэ раз.

**Анатолий ХРУЦКІ,
Рыгор СУХАУ.**

НА ЗДЫМКУ: Асвейскае возера.

Фота аўтараў.

«Я КІНУЛА Ў НАРАЧ МАНЕТУ...»

Мінулы водпуск мы вырашылі правесці, падарожнічаючы на машыне. Вечарамі на стала з'яўлялася карта, скрэсленая маршрутамі. Шэрым пахмурным ранкам пакідаем Маскву. Курс — на паўднёвы захад Беларусі. Усё новае для нас: і густыя травы, і рака Нёман, і на дзесяткі кіламетраў суцэльная сцяна лесу ўздоўж дарогі. Нарэшце мы ля вёскі Камянец. Цікавы музей Белавежскай пушчы, яе вежавы бор. Мы доўга разглядалі зубраў і вясёлых мядзведзянят, якія жывуць у вальберах.

У 40 кіламетрах ад Камянца легендарны Брэст. Мы бачылі раней фільм «Брэсцкая крэпасць», слухалі разказы пісьменніка Смірнова аб яе героях, але гэта трэба самому ўбачыць. Пабываць там раім кожнаму — уражанне на ўсё жыццё.

Пакінуўшы раніцай Брэсцкую крэпасць, ляснымі маляўнічымі дарогамі мы накіраваліся ў бок Маладзечанскага раёна да возера Нарач, якое расхвалілі сустрэчныя аўтатурысты.

Ужо сама дарога па прыгожых мясцінах — вялікае задавальненне. Прыемна глядзець на вёскі, дзе за кожнай хатай расце сад, а ў палісадніку цвітуць пышныя варгіні. Усюды відаць дастатак. Вельмі добразычлівыя жыхары гэтых мясцін. Спытаеш дарогу ў аднаго, а ўжо чалавек пяць табе будучы казваць. На дарогах парадак, яны ў добрым стане, як правіла, асфальтаваныя. Мы яшчэ не даехалі да райцэнтра Мядзель, а вялікая стрэлка

паказвала ўжо дарогу на возера Нарач. Праз дзесяць кіламетраў спыніліся ля шчыта з планам возера і месц адпачынку на ім. Побач вісеў плакат з парадай заехаць у пасялковы Савет, каб уладкавацца на адпачынак. Гэта было так нечакана і так прыемна!

Зразумела, мы заехалі ў пасялковы Савет, у Купу — утульны зялёны пасёлка. Аказваецца, на беразе возера ёсць санаторый, дамы адпачынку і турбаза, але адпачываюць там па пецёўках. Нам жа могуць прапанаваць пакой у якім-небудзь з домікаў пасёлка, палатку на пракат або месца ў палатачным гарадку № 2, у 20 кіламетрах ад пасёлка.

Тут мы і ўбачылі ўпершыню возера. Сапраўдная курортная набярэжняя: карпусы санаторыя «Нарач», кафэ, рэстаран, дамы адпачынку. Возера прыгожае, з цёмнасіняй вадай, з хвалямі і шумам прыбою. Недзе ўдалечыні ўгадваліся берагі, але разгледзець іх было цяжка.

Палатачны гарадок нам спадабаўся. На ўездзе — стаянка для аўтамашын, далей — шчытавыя домкі, а на беразе возера — палаткі і прычальныя домкі на колах. Прыгожы сучасны будынак кафэ «Бярозка», добраўпарадкаваны пляж, прыстань, і ўсё гэта ў абрамленні сасновагабору. Мы вырашылі пасяліцца ў палатцы. Дзіўнае спалучэнне вады і лесу, пясчаных берагоў і соснаў. Павегра, чыстае і свежае, пранізана смалістым пахам нагрэтай хвоі. У возеры многа рыбы,

ёсць нават вугор. На другім беразе раскінуліся рыбалавецкія калгасы. Нарач — возера даволі вялікае, да таго ж яно злучаецца з іншымі азёрамі. Лясы багатыя на грыбы і ягады, асабліва шмат чарніц, маліны і брусніц. Аматарам прыроды тут многае прынясе радасць. А вечарам можна з'ездзіць у Купу, дзе ёсць шырокафарматны кінатэатр і дэманструюцца новыя фільмы, схадзіць у вёску або на былую партызанскую стаянку, праехаць па наваколлі. Мне падабалася, стаміўшыся ад дзённых прагулак, перад захадам сонца сядзець дзе-небудзь на беразе возера і глядзець, як мяняюцца фарбы вады, як запальваюцца ў ёй агеньчыкі.

Насельніцтва нашага палатачнага гарадка складалі рабочыя і служачыя прадпрыемстваў Мінска і іншых гарадоў Беларусі, многа было студэнтаў, некалькі аўтатурыстаў.

Многія адпачывалі сем'ямі, з дзецьмі. Малым тут прыволле. Большасць сямейных рыхтуюць ежу самі, тут ёсць газіфікаваная кухня, водаправод, танныя прадукты ў вёсцы.

Мы ж перайшлі на ўтрыманне кафэ «Бярозка». Чыстае, утульнае, прыгожа аформленае кафэ, з ветлівымі афіцыянткамі і паварамі (старанымі студэнткамі Баранавіцкага тэхнікума). Гатавалі смачна, прадукты заўсёды былі свежыя.

Адпачынак тут сапраўдны. І я з удзячнасцю думаю аб тых людзях, якія стварылі і гэту ўтульнасць, і ўсе зручнасці нават для тых, хто выпадкова заехаў сюды. Тут адчуваеш сапраўдныя клопаты аб чалавеку.

Ад'язджаючы, я ўжо марыла зноў вярнуцца сюды. І, каб мая мара збылася, я кінула ў Нарач манету, як робяць людзі, развітваючыся з морам.

Марыя ПАЧТАЛІНА.

БУСЛЫ НА СТЭХАХ

Вядомы ўсім па казках, карцінках і апавяданнях аб прыродзе белы бусел — птушка даволі папулярная. Кожны, хто бываў у беларускіх вёсках, бачыў яго вялікія гнёзды, якія сустракаюцца то на дахах дамоў, то на дрэвах, то на тэлеграфных слупах.

Бусел прыносіць вялікую карысць. Пра гэта сведчыць яго «меню». На лугах і балотах ён ловіць жаб, апалонікаў, збірае малюскі, у сажалках падбірае хворую і мёртвую рыбу, знішчае жукоў-пльвіунцоў, лічынкі стракоз, якія нападаюць на малляк і дробных рыб.

Да нас у Беларусь буселы звычайна прылятаюць у канцы сакавіка. Тут яны робяць гнёзды, выводзяць птушанят і жывуць усё лета. У апошнія дні ліпеня пачынаюцца зборы ў далёкую дарогу. У гэты час на лугах можна ўбачыць групы па

10—15 птушак, а часам і па 100—150.

Нават ранняй восенню сустрача з буслам — рэдкай з'ява. У гэты час можна ўбачыць толькі адзіночную птушку, якая па нейкай прычыне адсталая ад чарады.

Праўда, бываюць і больш познія сустрэчы. Напрыклад, у 1966 годзе ў рыбнай гаспадарцы «Чырвоная зорка» Жыткавіцкага раёна бусел-адзіночка жыў да Новага года. Ён карміўся ў сажалках, падбіраючы рыбу ля палонак. Калі насталі моцныя халады і выпаў снег, бусел пачаў прылятаць у пасёлка, садзіўся на дахі і грэўся ля комінаў.

Нашы буселы зімуюць у Паўднёвай Афрыцы, куды яны ляцяць праз Басфор, Палесціну, Егіпет і далей на поўдзень па цячэнні Ніла.

В. ВАДКОЎСКІ.

Фота А. ГЛІНСКАГА.

МУЗЕЙ ЖЫВОЙ ПРЫРОДЫ

Шмат часу аддае Уладзімір Кулакоўскі, жыхар Гродна, вывучэнню роднай прыроды. Яго кватэра нагадвае музей. У ёй знаходзіцца больш за 130 чучалаў птушак і жывёлін. З вялікім майстэрствам ім нададзены натуральныя позы: такуночы глухар з апущанымі крыламі; шпак, які спявае, а побач маўклівая самка; ластаўкі і стры-

жы, што нібы лятаюць па пакоі.

Кватэра напоўнена рознагалосым спевам жывых канарэек, папугайчыкаў, чыжоў, шчаглоў, снегіроў.

Дзеці Уладзіміра Міхайлавіча — Пётр, Дзмітрый і дзесяцігадовая Алёнка — падзяляюць захапленне бацькі. Яны верныя памочнікі ў яго падарожжах па наваколлі.

В. ЯРЭШКА.

ГІМН КАМУНІСТАУ

Усё прагрэсіўнае чалавецтва адзначыла 100 год з дня стварэння гімна камуністаў «Інтэрнацыянал», тэкст якога напісаны французскім паэтам, удзельнікам Парыжскай камуны Эжэнам Пацье. Для нас, беларусаў, гэтае інтэрнацыянальнае свята мае яшчэ адзін асаблівы сэнс — 50 год споўнілася і перакладу «Інтэрнацыянала» на беларускую мову Янкам Купалам.

З гэтае нагоды ў Літаратурным музеі Янкі Купалы адбыўся вялікі вечар, у якім прынялі ўдзел пісьменнікі, артысты, журналісты, настаўнікі, студэнты.

Вечар адкрыў дырэктар музея Купалы Уладзімір Юрэвіч. Слова аб «Інтэрнацыянале» і яго перакладзе Янкам Купалам на беларускую мову сказаў Язэп Семяжон, Хор Беларускага

радыё і тэлебачання выканаў «Інтэрнацыянал» на беларускай мове, а таксама славуцую песню Ф. Шкулёва «Мы кавалі» ў перакладзе Купалы.

Артысты і студэнты з братніх рэспублік і зарубежных краін, што вучацца ў Мінску, прачыталі вершы народнага паэта на рускай, беларускай, грузінскай, армянскай, балгарскай, венгерскай, польскай, нямецкай мовах. І амаль у кожным Купалавым творы гучала тэма дружбы народаў, тэма інтэрнацыяналізму.

Літаратурны вечар, прысвечаны 50-годдзю Купалавага перакладу «Інтэрнацыянала» на беларускую мову, трансліраваўся па рэспубліканскім тэлебачанні.

А. ЕСАКОЎ.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС: МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі, Зак. № 781.